

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

2016

Jaana Lehtola ja Tiina Salokannel

PÄIVÄKOTI HULIVILIN VARHAISKASVATUS- SUUNNITELMA

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosionomi | Lapsi-, nuoriso – ja perhetyö

Syksy 2016 | 53+16

Jaana Lehtola ja Tiina Salokannel

PÄIVÄKOTI HULIVILIN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Yksityisen päivähoidon osuus on viime vuosina kasvanut varsinkin suurissa kaupungeissa. Kehittämistyömme tarve nousi ajatuksesta perustaa oma yksityinen päiväkoti. Tavoitteena oli selkeyttää näkemystämme tulevaisuudessa perustettavan päiväkodista ja kehittää tulevan päiväkodin toiminnan sisältöä. Tarkoituksena oli selvittää millaisista asioista hyvä ja laadukas päivähoito rakentuu ja pohtia mitkä ovat tulevan päiväkotimme pedagogiset painotukset.

Kehittämistehtävänä oli tuottaa päiväkoti Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelma. Kehittämistyötä tehtiin kehittämispäiväkirjan, aikaisemman tiedon hyödyntämisen sekä dialogisten kehittämiskeskusteluiden avulla yhteistyössä päiväkoti Sinilinnun ja Inkereen päiväkodin henkilökunnan kanssa.

Kehittämistyön tuotoksena syntyi päiväkoti Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelma, tiivis mutta kattava esitys päiväkodin toiminnasta. Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelmaa on tarkoitus lähteä kehittämään yhdessä eteenpäin koko päiväkodin henkilökunnan kanssa sitten, kun päiväkodin perustaminen on ajankohtaista.

ASIASANAT:

Varhaiskasvatus, varhaiskasvatussuunnitelmat, pedagogiikka

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme of Social Services | Child- youth- and family work

Fall 2016 | 53+16

Jaana Lehtola ja Tiina Salokannel

EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE PLAN FOR CHILDREN'S DAY CARE CENTER HULIVILI

The share of the children's private day care has increased particularly in big towns during the last few years. The need for this development work rose from the thought to establish an own private children's day care center. The objective was to clarify our view on the day care center to be established in the future and to develop the contents of the operation of the future day care center. The purpose was to clarify in what kind of matters the good and high-quality day care is based and to think what are the pedagogic stresses of our future day care center.

The developing task was to produce the early childhood education and care plan for the day care center Hulivili. The development was done with the help of a developing diary, the utilising of the earlier information and of dialogic developing discussions in the cooperation with the staff of the day care centers Sinilintu and Inkere.

The early childhood education and care plan for day care center Hulivili was created as an output of the development work. It is a tight but comprehensive presentation on the operation of the day care center. The purpose is to develop the early childhood education and care plan forward together with the whole staff in the future, when the establishment of the day care center is topical.

KEYWORDS:

Early childhood education and care, early childhood education and care plan, pedagogy

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Kehittämistyön tausta ja tarve	8
2.2 Kehittämistyön tavoite ja tehtävä	10
3 PÄIVÄKODIN TOIMINNAN SUUNTAVIIVAT	11
3.1 Varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelma	11
3.2 Toiminta-ajatus ja arvot	14
3.3 Varhaiskasvatuksen laatutekijät	15
3.4 Johtaminen ja työyhteisö	16
4 LAPSEN KASVU, KEHITYS JA OPPIMINEN VARHAISKASVATUKSESSA	19
4.1 Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa	19
4.2 Lapselle ominainen tapa oppia	22
4.3 Kasvun ja oppimisen tukeminen	26
5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN	32
5.1 Kehittämistyön menetelmät	32
5.2 Prosessin kuvaus ja aikataulutus	34
5.3 Tuotoksen kuvaus	43
6 KEHITTÄMISTYÖN ARVIOINTI JA OMA POHDINTA	46
6.1 Kehittämisprosessin arviointi	46
6.2 Eettinen pohdinta	48
6.3 Jatkokehittämisisideat	49
LÄHTEET	50

LIITTEET

- Liite 1. Päiväkoti Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelma
- Liite 2. Muistio 8.3.2016, suunnittelupalaveri
- Liite 3. Muistio 15.5.2016, työtehtävien jakaminen
- Liite 4. Muistio 8.6.2016, työn sisällön kehittäminen

KUVAT

Kuva 1. Päiväkotityötä ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelmat. 13

KUVIOT

Kuvio 1. Kehittämishankkeen aikataulutus (Salonen 2013). 36-37

TAULUKOT

Taulukko 1. Lapsia yksityisen hoidon tuella, ostopalvelupäivähoidossa ja palvelusetelillä järjestetyssä päivähoidossa joulukuussa 2015 ja muutos vuodesta 2014 (%) sekä näissä järjestämistavoissa päivähoidossa olevien osuus kaikista päivähoidossa olevista lapsista (Kuusikko-työryhmä 2016, 15.) 9

1 JOHDANTO

Lasten yksityinen päivähoito on Suomessa lisääntynyt viime vuosina varsinkin suurissa kaupungeissa. Kunnat tukevat yksityisen päivähoiton valinnoita perhepalveluseteleillä tai yksityisen hoidon tuella, joten useissa kunnissa yksityinen ja kunnallinen hoito ovat käytännössä perheille samanhintaisia. Yksityisen päivähoiton toimijat vaihtelevat yhden yksikön pienyrityksestä suuriin ulkomaisten sijoitusyhtiöiden omistamiin ketjuihin. (Kaleva 2016.)

Kehittämistyömme aiheena on oman, tulevaisuudessa perustettavan yksityisen päiväkotin Hulivilin varhaiskasvatuksen sisällön kehittäminen. Kehittämistyömme tavoitteena oli selkeyttää näkemystä tulevaisuudessa perustettavasta päiväkodista ja kehittää tulevan päiväkodin toiminnan sisältöä. Ajatuksena oli selvittää millaisista asioista hyvä ja laadukas päivähoito rakentuu, ja mitkä ovat oman päiväkotimme pedagogiset painotukset.

Kehittämistyön tarve lähti siitä ajatuksesta, että haluamme tulevaisuudessa työllistää itsemme päiväkotiyrittäjinä. Aiheemme oli alun perin päiväkodin perustaminen, ja tarkoituksena oli laatia tulevalle yritykselle myös liiketoimintasuunnitelma. Kehittämistyön edetessä päätimme kuitenkin, että on tärkeämpää keskittyä oman päiväkodin pedagogiikkaan, toiminnan sisältöön ja varhaiskasvatussuunnitelmaan, jotta pystymme yritystä käynnistettäessä esittämään selkeästi, mihin toimintamme perustuu. Yhteistyökumppaneina kehittämistyössämme olivat työharjoittelupaikkojemme päiväkotit Sinilinnun sekä Inkereen päiväkodin henkilökunta.

Kehittämistyön teoriaosuudessa käsittelemme päiväkodin toiminnan rakenteita. Varhaiskasvatuslaki ja valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat varhaiskasvatustyötä. Pohdimme myös yrityksen toiminta-ajatuksen ja arvojen merkitystä, varhaiskasvatuksen laatutekijöitä sekä johtamisen ja tiimityön merkitystä lasten kasvuilmapiirille. Toinen puoli teoriaosuudesta käsittelee varhaiskasvatuksen pedagogisia lähtökohtia ja lapselle ominaista tapaa oppia. Toiminnallisessa osuudessa kuvaamme oman päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman luomisprosessia. Lopuksi esittelemme valmiin tuotoksen, päiväkotit Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelman.

Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelma rakentui kehittämispäiväkirjan, aikaisemman tiedon hyödyntämisen sekä dialogisten kehittämiskeskusteluiden avulla yhteistyössä

päiväkoti Sinilinnun ja Inkereen päiväkodin henkilökunnan kanssa. Lähteinä käytimme valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden lisäksi useiden suomalaisten varhaiskasvatustutkimuksen asiantuntijoiden julkaisuja sekä eri yliopistojen julkaisemaa tutkimustietoa. Lisäksi käytimme työmme tukena päiväkotien Sinilinnun ja Inkereen päiväkodin yksikkökohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia.

Olemme jättäneet opinnäytetyössämme esikouluopetuksen vähemmälle huomiolle, koska koulutuksemme ei anna meille pätevyyttä toimia esiopettajana. Lisäksi esikouluikäisten opetusta ohjaa esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2014), joka poikkeaa sisällöllisesti jonkin verran valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Toisaalta ajattelemme, että päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma koskettaa yhtä lailla esikouluikäisiä ja he ovat näin tasavertaisessa asemassa muiden päiväkotikäisten lasten kanssa.

2 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kehittämistyön tausta ja tarve

Kehittämistyömme aiheena on oman, kuvitteellisen, tulevaisuudessa perustettavan päiväkotimme varhaiskasvatussuunnitelma. Toimintaympäristönä on varhaiskasvatus ja asiakasryhmänä alle kouluikäiset lapset sekä heidän perheensä. Kehittämistyömme on toiminnallinen ja sen tuotos on oman päiväkotimme, päiväkotihulivilin varhaiskasvatussuunnitelma.

Ajatus oman päiväkodin perustamisesta on muotoutunut sosionomiopiskelujen aikana. Suuntaudumme lapsi-, nuoriso- ja perhetyöhön ja saamme valmistuttuamme lastentarhanopettajan pätevyyden. Opinnoissamme olemme saaneet myös sosiaalialan johtamiseen tarvittavia taitoja ja valmiuksia. Olemme kumpikin työskennelleet monissa eri päivähoitoyksiköissä ja meillä on molemmilla vahva ja hyvin samankaltainen näkemys siitä, minkälaista päivähoitoa haluaisimme tuottaa.

Suomalainen päivähoitokenttä on murroksessa. Varsinkin isoissa kaupungeissa yksityisen päivähoiton osuus on viime vuosina kasvanut. Yksityisen päivähoiton lisääntymisen on osaltaan mahdollistanut palvelusetelien käyttöönotto. Palvelusetelillä tai yksityisen hoidon tuella kunnat tukevat perheitä, jotka valitsevat yksityisen päivähoiton. (Kaleva 2016.) Yksityisten päivähoitotuottajien osuus päivähoitossa on nyt noin 13 prosenttia. Kasvua kiihdyttävät palvelusetelin yleistymisen lisäksi kuntien rahapula ja perheiden tottumukset. Monet 1970- ja 1980-luvuilla rakennetut kunnalliset päiväkodit ovat tulleet tiensä päähän. Kunnat myös lakkauttavat pieniä päiväkotiteja ja haluavat tilalle jopa satapaikkaisia päiväkotiteja. Isot ketjut ovat vallanneet alaa yritysostoilla. (Talouselämä 2016.)

Useiden kuntien strategioihin on kirjattu tavoitteeksi lisätä yksityisiä päivähoitopaikkoja jopa neljäänkymmeneen prosenttiin kaikista hoitopaikoista. Helsingin yksityisten päiväkotien yhdistyksen puheenjohtaja Heidi Ruhalan mukaan kunnat käyttävät yksityisiä päiväkotiteja puskurina täyttämään päivähoitotarpeita, mutta kysymys on ennen kaikkea palvelurakenteen muutoksesta eli siitä, miten kunnat tuottavat palveluja nyt ja tulevaisuudessa niin, että se on kustannustehokasta ja palveluvalikoima on monipuolinen. (Yle 2013.)

Taulukko 1. Lapsia yksityisen hoidon tuella, ostopalvelupäivähoidossa ja palvelusetelillä järjestetyssä päivähoidossa joulukuussa 2015 ja muutos vuodesta 2014 (%) sekä näissä järjestämistavoissa päivähoidossa olevien osuus kaikista päivähoidossa olevista lapsista (Kuusikko-työryhmä 2016, 15.)

	Yksityisen hoidon tuki	Ostopalvelu	Palveluseteli	Yksityinen päivähoito yhteensä	Muutos 2014-2015, %	Osuus päivähoidossa olevista, %
Helsinki	3093	491	0	3584	7,4	12,8
Espoo	2191	2092	0	4283	1,7	26,2
Vantaa	606	262	499	1367	19,2	11,6
Turku	442	31	1711	2184	15,4	28,3
Tampere	781	298	329	1408	5,4	14,4
Oulu	284	23	3115	3422	16,2	30,8
Yhteensä	7397	3197	5654	16 248	9,3	19,6

Suomen kuuden suurimman kunnan alueella yksityisen päivähoiton piirissä oli 16 248 lasta vuoden 2015 lopulla, mikä oli 9,3 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Yksityisessä päivähoidossa olevien osuus kaikista päivähoidossa olevista lapsista vaihteli Vantaan 11,6 prosentista Oulun 30,8 prosenttiin. Edelliseen vuoteen verrattuna yksityinen päivähoito lisääntyi kaikkien kuuden suurimman kunnan alueella. (Kuusikko-työryhmä 2016, 21.)

Yksityisiä päiväkoteja tulee lisää, koska ne ovat kunnille kustannustehokkaita. Perheet taas arvostavat esimerkiksi pienempää ryhmäkokoja tai painotusta esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan tai tiettyyn pedagogiikkaan. Kysyntää lisää myös se, että vuosittain yhä kasvava osuus alle kouluikäisistä tulee päivähoitoon. Lisäksi perhepäivähoito supistuu jatkuvasti. Yksityisten päiväkotien perustaminen auttaa usein myös järjestämään hoitopaikan lähempää kotia kuin muutoin olisi mahdollista. (Yle 2013.)

Yksityinen päivähoito pystyy vastaamaan kuntalaisten muuttuviin tarpeisiin ja odotuksiin. Yksityinen päiväkotito voi tarjota asiakkailleen erilaisia lisäpalveluja kuten musiikkileikkikoulua tai jalkapallokerhoa päivähoitoaikojen sisällä. Sitran Kuntaohjelman palvelusetelihankkeessa tutkittiin palvelusetelin käytön, sovellettavuuden ja toimintamallien laajentamista kuntien sosiaali- ja terveystalouksissa sekä integroitiin kansalaisia mukaan kehitystyöhön. Kansalaiset toivoivat

palvelusetelillä hankitun yksityisen päivähoidon vastaavan muun muassa seuraaviin tarpeisiin; vieraskielinen päivähoito, virikkeellinen aamu- ja iltapäivätoiminta, puhe- ja toimintaterapia, joustavat aikarajat sekä hoitoa ympäri vuorokauden. (Sitra 2009, 17.)

Tarkoituksenamme ei tällä hetkellä ole perustaa yksityistä päiväkotia, vaan kehittää oman, toistaiseksi kuvitteellisen päiväkotimme varhaiskasvatussuunnitelma. Koemme, että opinnäytetyöstämme tulee olemaan meille hyötyä tulevassa lastentarhanopettajan ammatissa, vaikkemme päiväkotia lähitulevaisuudessa perustaisikaan.

2.2 Kehittämistyön tavoite ja tehtävä

Kehittämistyömme tavoitteena oli selkeyttää omaa näkemystämme tulevaisuudessa perustettavasta päiväkodista ja kehittää tulevan päiväkodin toiminnan sisältöä. Ajatuksena oli selvittää millaisista asioista hyvä ja laadukas päivähoito rakentuu, ja mitkä ovat oman päiväkotimme pedagogiset painotukset. Pohdimme myös sitä, millaisia lisäpalveluja voisimme asiakasperheille tarjota, jotta erottuisimme eduksemme muista päiväkodeista.

Kehittämistehtävänäimme oli tuottaa päiväkotia Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelma. Hulivilistä on tarkoitus tulla melko pieni, kahden tai kolmen lapsiryhmän kodinomainen päiväkotia jossa vallitsee ilon ja lämmön ilmapiiri. Valmis tuotoksemme on Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelma, jota lähdetään kehittämään yhdessä koko päiväkodin henkilökunnan kanssa sitten, kun päiväkodin perustaminen on ajankohtaista.

3 PÄIVÄKODIN TOIMINNAN SUUNTAVIIVAT

3.1 Varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelma

Päiväkotien toimintaa määrittää kulloinkin voimassa oleva päivähoidtoa ja esiopetusta koskeva lainsäädäntö. Laki lasten päivähoidosta tuli voimaan vuonna 1973 ja sitä on sen jälkeen uudistettu useita kertoja. Päiväkotien toimintaan vaikuttaa myös valtion taholta tuleva informaatio-ohjaus eli tiedolla ohjaaminen, joka on varhaiskasvatuksessa vahvistunut merkittävästi 2000-luvulla. Hyvänä esimerkkinä informaatio-ohjauksesta on sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesin vuonna 2005 julkaisema Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joka sai kunnat ja päiväkotiyksiköt aktiivisesti laatimaan ja kehittämään omia varhaiskasvatussuunnitelmiaan. (Nummenmaa ym. 2007, 11-12.)

Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet toimii varhaiskasvatuksen sisältöä ja pedagogiikkaa ohjaavana suosituksena. Varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus ovat siirtyneet sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön vuoden 2013 alussa. Opetushallitus uudistaa parhaillaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita, ja valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma tulee lakiperustaiseksi asiakirjaksi velvoittamaan kaikkia varhaiskasvatuspalveluja vuoden 2017 alusta lähtien. (THL 2016.)

Opetushallitus laatii Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, toteuttaa varhaiskasvatuslaissa säädettyjä varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. (Varhaiskasvatuslaki 8.5.2015/580.)

Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjeistaa kuntaa laatimaan kunnan varhaiskasvatussuunnitelman niin, että siinä otetaan huomioon kunnan omat linjaukset, strategiat ja tavoitteet. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee myös

määritellä eri palvelumuotojen sisällölliset tavoitteet. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelman tulee olla kunnan suunnitelmaa täydentävä ja yksityiskohtaisempi. Siinä kuvataan hoidon, kasvatuksen ja opetuksen lähtökohdat sekä niiden toteutuminen arjen kasvatuskäytännöissä. Yksikkökohtaisista varhaiskasvatussuunnitelmista ilmenevät yksikön erityispiirteet ja painotukset. (Stakes 2005,43-44.)

Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa luetellaan tarkasti mitä kunnan varhaiskasvatussuunnitelman tulisi sisältää, mutta yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen se ei anna kovinkaan paljon työkaluja. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan henkilöstö vastaa yksikön varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta ja vanhemmilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa sen sisältöön ja osallistua sen arviointiin yhdessä muiden vanhempien kanssa. Yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen ohjeistus on kiteytetty muutama lauseeseen; *”Yksikön suunnitelma täydentyy ja tarkentuu vähitellen, koska sisältöjen valinnassa otetaan huomioon toiminnan tavoitteiden tilannesidonnaisuus: lasten, lapsiryhmän, toimintaympäristön ja toimintaolosuhteiden tuntemus. Toteutunutta toimintaa dokumentoidaan ja arvioidaan määräajoin. Varhaiskasvatussuunnitelma on yksi keskeinen perusta, kun luodaan hyvä ja toimiva vanhempien sekä henkilöstön muodostama kasvatuksellinen yhteisö.”* (Stakes 2005, 32, 43-44.)

Päivähoitolain viimeisin muutos tuli voimaan 1.8.2015 ja samalla lain nimike muuttui varhaiskasvatulaksi. Laissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja korostetaan lapsen etua toiminnan järjestämisessä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.) Uudessa varhaiskasvatulaisissa veloitetaan palvelujen tuottaja laatimaan valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia. Suunnitelmat voidaan laatia palveluntuottaja-, yksikkö-, ryhmä- tai toimintamuotokohtaisesti ja niissä tulee näkyä varhaiskasvatuksen pedagogiset painotukset. Paikallisessa suunnitelmassa on otettava huomioon myös yhteistyö opetuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä luotava tarvittavat rakenteet yhteistyölle. (Varhaiskasvatulaki 8.5.2015/580.)

Uusi varhaiskasvatulaki velvoittaa laatimaan paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman yhteistyössä lapsen huoltajan kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen

Heikoimmillaan suunnittelu on ollut lähes olematonta ja rutiinit ovat ottaneet lasten elämää ohjaavan aseman päiväkodissa. (Nummenmaa ym. 2007, 14-18.)

Nummenmaa, Karila, Joensuu & Rönholm (2007) ovat tutkineet kehittämishankkeessaan yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaprosessia. Heidän mukaansa päiväkodin henkilökunta näkee päiväkodin oman varhaiskasvatussuunnitelman merkityksen kahdella tavalla; yksikön oma varhaiskasvatussuunnitelma tukee päiväkodin henkilökunnan työtä ja toimii heille eräänlaisena ohjeistuksena, ja toisaalta sitouttaa kaikki työntekijät toimimaan yhteisten käytäntöjen mukaan. (Nummenmaa ym. 2007, 117, 120-121.)

3.2 Toiminta-ajatus ja arvot

Yrityksen toiminta-ajatus kertoo sen, miksi yritys on olemassa ja mikä on sen tehtävä. Toiminta-ajatus on yrittäjän peruslinjaus ja siinä kiteytyy itselle ja muille se, mitä on aikomus tehdä. (Uusyrittäjäkeskus 2016.) Hyvä ja laadukas varhaiskasvatus edellyttää näkemystä siitä, miksi ja miten varhaiskasvatusta toteutetaan (Kronqvist 2011,13).

Suomalaisessa päivähoitossa toimii niin sanottu educare-malli, joka yhdistää varhaislapsuuden pedagogiikan perheille tarjottavaan sosiaalipalveluun. Mallissa yhdistyvät lapsen hoidolliset, kasvatukselliset ja opetukselliset tarpeet ja samalla se mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin ja opiskelun. Päivähoito tukee kotien kasvatustyötä tarjoamalla lapselle tämän kehitysedellytysten mukaista tavoitteellista virikkeellistä toimintaa sekä mahdollisuuden toimia vertaisryhmässä. Päivähoitolla voidaan nähdä olevan lisäksi ehkäisevä lastensuojelutehtävä ja se voi toimia osana lastensuojelutyötä. (Hujala ym. 1999, 6-7.)

Valtio luo raamit varhaiskasvatukselle lakien ja asetusten avulla. Päivähoitoyksikössä on huomioitava sekä valtakunnan että kunnan linjaukset ja toiminnan toteuttamisen periaatteet. Kunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma kuvaa kunnan koko varhaiskasvatuksen yhteistä arvopohjaa sekä toteuttamisen ja kehittämisen lähtökohtia. Yksikkökohtaisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjataan päiväkodin arki ja käytännöt näkyviksi; ne asiat, joiden eteen ollaan valmiit ponnistelemaan ja tekemään työtä sekä ne arvot, joiden mukaiseen toimintaan sitoudutaan. (Mikkola & Nivalainen 2010, 12-14.)

Toiminta-ajatus ohjaa päiväkodin toimintakulttuuria eli vallitsevaa tapaa toimia päiväkodin sisällä. Toimintakulttuuri ilmenee usein kirjoittamattomana säännöstönä, joka ohjaa kaikkea toimintaa. Toimintakulttuuriin liittyvät vahvasti päiväkodin arvot, se mihin uskotaan ja miten halutaan toimia. Arvojen pohtiminen ja niistä yhdessä sopiminen on tärkeää, koska ne ovat yksi niistä keskeisistä asioista jotka ohjaavat toimintaamme ja auttavat meitä tehdessämme valintoja. (Kokljuschkin 2001, 48-49.) Arvot voivat olla eräänlaisia ihanteita, ne liittyvät siihen mitä ihmiset tai yhteisö pitää hyvänä ja tavoittelemisen arvoisena. Kun puhumme kasvatuksen arvoista, puhumme siitä, mihin kasvatuksella pyritään, mitä siinä pidetään hyvänä ja tavoittelemisen arvoisena ja mitkä periaatteet tätä toimintaa ohjaavat. (Ojanen 2011, 7-8.)

Päiväkodin kasvatuskäsitys pohjautuu työyhteisön arvoihin sekä käsitykseen siitä, millaista hyvä varhaiskasvatus on. Kasvatuskäsityksen pitäisi olla niin selkeä, että jokainen työntekijä pystyy kuvaamaan ja kertomaan sen. Kun arjen pedagogiikka rakennetaan yhdessä määriteltyjen arvojen ja päämäärien mukaisesti, myös työntekijät ymmärtävät millaisia tekoja heiltä arjessa odotetaan, jotta yhteinen linja toteutuu. Pedagogiikka näkyy päivittäisen toiminnan järjestelyssä. Toiminnassa on tehtävä valintoja ja rajoituksia; painotuksina voivat olla esimerkiksi pienryhmätoiminta ja pitkäkestoisen leikin mahdollistaminen. Henkilökunta sitoutuu sellaisen toiminnan järjestämiseen, joka tukee valittua pedagogiikkaa. Kun päiväkodit ovat varhaiskasvatussuunnitelmissaan määritelleet arvojaan, ovat tärkeimmiksi arvoiksi nousseet turvallisuus, kiireettömyys, lapsen hyvinvointi, oikeudenmukaisuus ja avoimuus. (Mikkola & Nivalainen 2010, 25-27.)

3.3 Varhaiskasvatuksen laatutekijät

Uuden varhaiskasvatustuksen mukaan lapsen ja hänen huoltajiensa mielipiteet ja toivomukset on otettava huomioon lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa. Lisäksi varhaiskasvatuksen järjestäjä veloitetaan arvioimaan antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistumaan ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. (Varhaiskasvatustalaki 8.5.2015/580.) Kunnat ja yksittäiset hoitopaikat tekevät kuitenkin päätökset siitä, miten ja missä aikataulussa arviointia toteutetaan. Kuntaliitossa vuonna 2009 käynnistyneessä Laadunhallinta opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa -hankkeessa luotiin pilottikuntiin varhaiskasvatuksen käyttöön oma laadunhallintamalli. (Karvonen 2010, 6-8.) Tämän

jälkeen useat kunnat ovat julkaisseet omat varhaiskasvatuksen laatukäsikirjansa, jotka ohjaavat päiväkotien laatutyötä.

Suomalainen päivähoitojärjestelmä on kokonaisuudessaan herättänyt ihailua ympäri maailman. Varhaiskasvatuksen vahvuus päivähoidossa rakentuu kasvatuksellisen, opetuksellisen ja hoidollisen tehtävän yhdistymiseen. Päivähoitokasvatus on pyrkinyt muuntumaan ajan hengessä lasten pedagogisten ja perheiden hoidollisten tarpeiden ohjaamana. Suomalaisen päivähoidon laadukkuuden merkittävänä osatekijöinä voidaan pitää myös varhaiskasvattajien korkeaa koulutustasoa sekä yhteiskunnan takaamaa kaikkia alle kouluikäisiä koskevaa päivähoito-oikeutta. (Hujala ym. 2007, 152-153.) Uuden varhaiskasvatuslain mukaan lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa, ja kunnalla on velvollisuus tarjota kokopäivähoitoa vain niille lapsille, joiden kummatkin huoltajat työskentelevät tai opiskelevat kokopäiväisesti (Varhaiskasvatuslaki 8.5.2015/580).

Varhaiskasvatuksessa laatutyön ja siihen liittyvän arvioinnin tavoitteena on varhaiskasvatustoiminnan kehittäminen ja laadukkaan toiminnan ylläpitäminen eli laadunhallinta. Kaiken kehittämistyön perustana on arviointitieto. Sen avulla löydetään toiminnan vahvat ja heikot puolet sekä kannustetaan työntekijöitä ja työyhteisöä entistä parempiin suorituksiin niillä alueilla, jotka kaipaavat kehittämistä. Suomalaisen päivähoidon yhtenä keskeisenä ongelmana laadunhallinnan toteuttamisessa on ollut selkeän arviointiperustan puuttuminen. Laadun arviointia on toteutettu lähinnä hallinnon ja talouden näkökulmasta, jolloin se on keskittynyt määrälliseen arviointiin, kuten käyttö- ja täyttöprosenttien tarkkailuun ja hoitopäivän hintaan. Itse kasvatusprosessin systemaattinen arviointi on ollut vähäistä. (Hujala ym. 1999, 1-2.)

3.4 Johtaminen ja työyhteisö

Johtajan tehtävä on viedä yksikön varhaiskasvatussuunnitelma käytäntöön, jäsentää työyhteisölle päämäärä ja luoda keinot sen saavuttamiseksi konkreettisten tavoitteiden avulla. Johtajan tulee organisoida työnjakoa, työtapoja ja työolosuhteita sekä huolehtia työn ja toiminnan jatkuvuudesta. Johtajan tulee myös ylläpitää ja kehittää työryhmän tajuja sen perustehtävästä; miksi tämä organisaatio on olemassa ja mikä tehtävä työyhteisön jäsenillä siinä on. (Heiske 2005, 174-175.) Toimivan työyhteisön lähtökohtana ovat yhteinen kasvatusnäkemys ja pedagogiikka sekä toimintaa tukevat rakenteet kuten yhtenäiset arvot ja yhteisesti sovitut palaverikäytännöt. Rakenteet

auttavat työyhteisöä pysymään perustehtävässä. Niiden luominen on esimiehen vastuulla ja jokaisen työntekijän on sitouduttava niihin. (Mikkola & Nivalainen 2010, 67-68.)

Vaikka opetussuunnitelmia on kehitetty ja luotu linjauksia varhaiskasvatuksen sisällölliseen kehittämiseen, johtajuus on usein unohdettu näistä asiakirjoista. Johtajille ja henkilöstölle ei ole annettu riittävästi tietoa siitä, miten viedä opetussuunnitelmat käytäntöön. Lähivuosina on saatu paljon tutkimustietoa laadukkaan varhaiskasvatuksen ja erityisesti henkilöstön merkityksestä lasten kehitykselle, ja se on virittänyt kasvatustoiminnan johtamisen kehittämistarpeita ympäri maailman. Johtajuudelta odotetaan yhä voimakkaammin osallistuvaa ja jaettua johtajuutta. Kehittämistyön, ihmisten ja yhteistyöverkostojen johtaminen ovat nykypäivän johtajuutta. (Hujala ym. 2011, 287, 292.)

Vuonna 2013 ilmestyneen tutkimuksen mukaan varhaiskasvatuksen johtajuuden katsotaan olevan koko organisaation yhteinen vastuualue. Jillian Rodd on varhaiskasvatuksen johtajuustutkimuksen edelläkävijöitä. Hän puhuu johtamistyöstä koko työyhteisön yhteisenä asiana, vastuunkantamisena ja sitoutumisena perustehtävän toteuttamiseksi, oppivan yhteisön luomiseksi ja laadukkaan palvelun tarjoamiseksi lapsille ja perheille. Roddin mukaan johtajalla on tärkeä rooli organisaation identiteetin luomisessa, mutta yksittäinen työntekijä voi toteuttaa jaettua johtajuutta inspiroimalla muita, jakamalla ajatuksiaan ja ideoitaan, rakentamalla tiimityötä ja yhteistyötä vanhempien kanssa sekä kokeilemalla rohkeasti erilaisia työtapoja tehokkuuden ja laadun parantamiseksi. (Rodd 2013, 23-24.)

Päiväkodissa tehdään töitä pienissä tiimeissä ja siksi jokaisen työntekijän on oltava motivoitunut tekemään työtä yhdessä muiden työntekijöiden ja ammattiryhmien kanssa. (Mikkola & Nivalainen 2010, 60, 76.) Tiimityö on ennen kaikkea vuorovaikutusta, jonka laatu näkyy koko ryhmän ilmapiirissä. On ensiarvoisen tärkeää, että ilmapiiri on lapsen kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle myönteinen ja suotuisa. Työyhteisöilmapiiri voi olla hyvä, vaikka kasvuilmapiiri lapsille olisi huono, mutta kasvuilmapiiri lapsille ei voi olla hyvä, jos työyhteisöilmapiiri on huono. (Opas 2013, 143.)

Hyvin toimivassa tiimissä toimitaan yhteisvastuullisesti eikä työkaveria jätetä pulaan. asiat hoidetaan sovitusti ja lapset sekä vanhemmat ovat tyytyväisiä. Hyvin toimiva tiimi ei kuormita naapuriryhmiä vaan sieltä riittää jopa resurssia auttamaan muita. Jokaisella työntekijällä on mielikuva ja kokemus siitä, miten työyhteisön muut tiimit toimivat.

Epävirallinen tieto pitää tehdä näkyväksi keskustelemalla avoimesti työyhteisön palaverirakenteiden puitteissa. Tiimin toimivuus tai toimimattomuus ei ole vain tiimin oma asia vaan koskettaa koko työyhteisöä. (Mikkola & Nivalainen 2010, 60, 70-71.)

Hyvässä tiimissä jokainen tuntee tiimin perustehtävän, tekee ammatillisesti oman osansa yksikön varhaiskasvatussuunnitelmassa sovittujen periaatteiden mukaan ja innostaa työkaveriakin tekemään parhaansa. Koska ihmiset ovat erilaisia, tiimissä yhdistyvät erilaisten ihmisten tiedot, taidot ja kokemukset. Tiimissä tuttuihin asioihin saadaan monta erilaista näkökulmaa. Hyvä tiimityö edistää myös taloudellista ja hallinnollista tehokkuutta, kun tiimeille annetaan vastuun lisäksi valtaa päättää erilaisista toimintaan liittyvistä asioista. Osallistuminen oman työn suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin motivoi ja sitouttaa työntekijöitä työhön. (Opas 2013, 143-144.)

4 LAPSEN KASVU, KEHITYS JA OPPIMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

4.1 Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa

Päiväkotien pedagogisissa kulttuureissa elää samanaikaisesti erilaisia, eri aikakausilta juontavia tulkintoja päiväkodista, päiväkotityöstä ja varhaispedagogiikasta (Karila 2013, 10). Pedagogiikka tulee näkyväksi arjen toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä ja lasten leikissä. Pedagogiikalla tarkoitetaan niitä oppeja ja käytäntöjä, jotka määrittelevät lasten elämää sekä lasten ja aikuisten vuorovaikutusta päiväkodissa. Suomalaista päiväkotipedagogiikkaa on vaikea jäljittää, sillä asiasta ei ole kovinkaan paljoa tutkimustietoa. Pedagogiikassa on erotettavissa neljä eri vaihetta; fröbeliläisen tradition vaihe, tuokiokeskeisyyden vaihe, pedagogisen hämmennyksen vaihe sekä lapsikeskeisyyden renessanssi. (Niiranen & Kinos 2001, 58-61.) Päivähoidossa työskentelevän kasvattajan on hyvä tuntee päivähoiton historiaa, sillä historian tuntemus auttaa näkemään oman työn osana varhaiskasvatuksen jatkumoa ja pohtimaan omia pedagogisia valintoja arjessa (Järvinen ym. 2009, 84).

Fröbeliläisen tradition vaihe 1880-1970-luku

Friedrich Fröbeliä (1782-1852) pidetään eräänä varhaiskasvatuksen ja päiväkotitoiminnan uranuurtajista. Hänen keskeisenä pyrkimyksenään oli lasten henkisten toimintojen kehittäminen ja tukeminen. Pohtiessaan varhaiskasvatusta Fröbel ymmärsi, että huomio täytyy suunnata lapselle ominaiseen toimintaan. Näin hän kiinnostui leikistä. Fröbelin ohjelmassa korostuivat oppimaan oppiminen sekä kädentaidot. Vastapainona olivat liikuntaleikit ja liikkuminen luonnon ympäristössä, jossa karkeamotoriikka ja kestävyys harjaantuivat ja lapset saivat olla sosiaalisessa ja emotionaalisessa kosketuksessa toisiinsa. (Järvinen ym. 2009, 84-85.)

Toiminnan runkona olivat kuukausiaiheet, jotka perustuivat vuodenaikojen mukaisiin kodin töihin. Kuukausiaiheita saattoivat olla esimerkiksi hedelmien korjuu, puutarhanhoito, leipominen tai kotieläimet. Leikille oli suotava tarpeeksi aikaa, tilaa ja vapautta, mutta leikin ja työn erilaiset olemukset tuli ymmärtää ja toimia pedagogisesti

oikealla tavalla; lasten leikissä kasvattajan tuli olla passiivisena taustalla, kun taas työnteossa kasvattajan tuli opettaa ja määrätä. (Niiranen & Kinos 2001, 64.)

Tuokiokeskeisyyden vaihe 1970-luku

1970-luvulla päivähoitolain voimaantulon myötä päiväkotien hoitopaikat muuttuivat laajalti kokopäiväisiksi. Samalla ilmestyivät ensimmäiset sosiaalihuollon toimista laaditut pedagogiset oppaat kuten Iloiset toimintatuokiot ja Viisi-kuusivuotiaiden kasvatuksessa ja opetuksessa käytettävät työ- ja toimintatavat. Niissä ehdotettiin käytettäväksi erilaisia viikoittain vaihtuvia keskusaiheita, kuten lapsen lähiympäristö, työ ja sen merkitys, ravinto, kulttuuri, tekniikka, liikenne, kansainvälisyys ja kirkolliset juhlat. Keskusaiheen ympärille rakennettiin viikon ohjelma, jota toteutettiin retkien, leikkien, luovien toimintojen, työtehtävien ja liikunnan avulla. (Niikko 2001, 49,-52.)

Lasten päiväkotipäivä rakennettiin erilaisten aikuisten suunnittelemien tuokioiden varaan, ja toimintatuokioita pidettiin merkityksellisenä lasten oppimisen lähteenä. Aiheiden valinta tapahtui aikuisjohtoisesti ja lasten huomioiminen aiheiden valinnassa oli vähäistä. Tuokiokeskeinen pedagogiikka helpotti päivittäisten toimintojen suunnittelua aikuisten kannalta, mutta valmiiden suunnitelmien jalkoihin unohtui helposti lasten yksilöllinen kehitys ja oppiminen. Samoja suunnitelmia saatettiin käyttää vuodesta toiseen miettimättä toiminnan mielekkyyttä lasten näkökulmasta. (Hujala ym. 2007, 37-38.)

Pedagogisen hämmennyksen vaihe, 1980-luku

Perinteistä lastentarhapedagogiikkaa alettiin arvostella 1980-luvulla ja vaatia yksilöllisempää lapsen huomioimista ja pienryhmätyöskentelyä koko ryhmän liikuttelun sijasta. Tuokiokeskeistä penkittämispedagogiikkaa eli lasten istuttamista liian pitkään aikuisjohtoisilla tuokioilla pidettiin paheksuttavana. Päivittäisistä musiikkihetkistä luovuttiin ja koko päiväkotikulttuuri muuttui; vesileikkialtaat jäivät kuivilleen, höyläpenkin päälle kerrostui kaikenlaista roinaa ja maalaustelineet jäivät pois päivittäisestä käytöstä. Uutta toimintakulttuuria alettiin rakentaa ikään kuin vanhassa ei olisi ollut mitään hyvää. Vanhojen toimintamallien tilalle ei kuitenkaan tarjottu uusia työkaluja, joten lasten kanssa tekeminen muuttui monissa paikoissa lasten seurailuksi ja valvomiseksi. (Kalliala 2012, 57-60.)

Kun päivähoitoa järjestelmänä kehitettiin pääasiassa talous- ja sosiaalipolitiikan näkökulmista, varhaiskasvatus koulutuspolitiikkaan kuuluvana jäi paljolti toissijaiseksi kehittämiskohteeksi. Osaltaan tähän vaikutti 1970-luvun peruskoulu-uudistus, joka veti koulutuspolitiikan ja opetushallinnon mielenkiinnon ja resurssit puoleensa, eikä sosiaalihallinnon pääintressinä ollut kehittää päivähoitojärjestelmän toiminnallista ja sisällöllistä osaa, pedagogiikkaa. Näin koulutuspolitiikan keskeinen tavoite ja sisältö – oikeus koulutukseen ja sivistykseen – jäi pienimpien lasten kohdalla syrjään pitkäksi aikaa. (Alila ym. 2014, 11-12.)

Lapsikeskeisyyden renessanssi, 1990-luku

1990-luvusta muodostui pedagogisen kehittämisen vuosikymmen, jolloin erilaisten tutkimushankkeiden myötä päiväkodeissa omaksuttiin uudenlaista teoreettista ajattelua. Sosiaalihuollon vuonna 1987 käynnistämä Voisiko jotain olla toisin päivähoitossa-hanke sai alkunsa tilanteesta, jossa haluttiin tarkastella päivähoiton toteutusta sen aikaisen yhteiskunnan vaatimuksiin ja kyseenalaistettiin silloisia päivähoiton toimintakäytäntöjä. Tarkoituksena oli kokeilla ja tuottaa uusia malleja päivähoiton organisaatioon hallinnon ja pedagogiikan tasolla. (Alila 2013, 29.)

Varhaiskasvatuksessa 1990-lukuun viitataan usein lapsikeskeisyyden renessanssina. Suomessa toteutettiin päiväkotikokeiluja, joissa yritettiin muuttaa toimintaa siten, että lasten aktiivisuudelle ja aloitteellisuudelle jäisi enemmän tilaa. Taustalla oli aikuisjohtoisten tuokioiden kritiikki ja ajatus siitä, että lapset oppivat kaikessa toiminnassa ja myös toisiltaan, eivät vain aikuisten suunnittelemissa ja ohjaamissa tuokioissa. Pedagogisina sovelluksina alettiin käyttää projektityöskentelyä, henkilökohtaisia työ- ja kasvun kansioita sekä henkilökohtaisia opetussuunnitelmia. (Järvinen ym. 2009, 85-86.)

Lapsilähtöinen kasvatus perustuu valtioiden välisten yhteistyöjärjestön YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen, joka on tullut Suomessa voimaan vuonna 1991 (Unicef 2016). Sopimus korostaa hoidon, huolenpidon ja suojelun lisäksi lasten osallisuutta, osallistumista ja vaikuttamista sekä asemaa ja osuutta yhteiskunnallisten voimavarojen jaossa. Lapsilähtöisen pedagogiikan aatteellisena taustana ovat lasten kansalais- ja vapausoikeudet, lasten aseman yhdenvertaistuminen ja lasten yksilöityminen suhteessa vanhempiin. Lapsilähtöinen varhaiskasvatus on yhteiskunnallisesti aktiivista. Sen tavoitteena on auttaa yksilöitä ja yhteisöjä kehityksessä kohti oikeudenmukaista

yhteiskuntaa. Pedagogiikka on yksi keino lisätä kansalaisten aktiivisuutta ja vaikuttavuutta omaan elämäänsä. (Kinos 2001, 14-15.)

Varhaiskasvatuksen laadun kehittämisen vaihe, 2000-luku

2000-luvulla eletään varhaiskasvatuksen laadullisen kehittämisen vaihetta. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemat Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset (2002) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2003) ovat tuoneet varhaiskasvatustyön käytäntöön valtakunnalliset, kuntakohtaiset, päivähoitokohtaiset ja lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Laadunhallinnan tavoitteena on varhaiskasvatuksen säännöllinen, suunnitelmallinen ja kokonaisvaltainen kehittäminen ja arviointi. Kehittäminen tapahtuu kuntien, osaamiskeskusten ja oppilaitosten yhteistyönä, ja vanhemmille tarjotaan yhä aktiivisempaa roolia palvelujen laadun arvioinnissa ja kehittämisessä. (Järvinen ym. 2009, 85-87.)

Ohjausjärjestelmän näkökulmasta suuri muutos on tapahtunut, kun päivähoito ja varhaiskasvatus ovat siirtyneet sosiaalipalvelusta osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää. Valtionhallinnon ohjaus siirtyi vuoden 2013 alusta sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön. Samana vuonna esiopetus muutettiin velvoittavaksi lasten tasa-arvoisten oppimisvalmiuksien parantamiseksi peruskouluun siirryttäessä. (Alila ym. 2014, 11, 15) Opetushallitus on julkaissut uudistetut Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet syksyllä 2016, ja varhaiskasvatuksen järjestäjien tulee ottaa perusteiden mukaiset paikalliset suunnitelmat käyttöön 1.8.2017 alkaen. (Opetushallitus 2016c.)

4.2 Lapselle ominainen tapa oppia

Varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee huomioida lapselle luonnollinen tapa oppia. Lapsi oppii leikkien ja ympäristöään tutkimalla. Lapsille tulee antaa mahdollisuus tutkivaan ja kehittäväan leikkiin. (Hujala & Turja 2016, 28.) Leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja ilmaiseminen eri tavoin ovat lapselle ominainen tapa toimia ja ajatella. Kasvattaja oppii tuntemaan lasten ajatusmaailmaa toimimalla ja keskustelemalla lasten kanssa ja tekemällä havaintoja heidän toiminnastaan. Toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huomioida lasten ominainen tapa toimia. (Stakes 2002, 20.)

Lapsen oppiminen on holistista eli kokonaisvaltaista, lapsi oppii koko ajan olemalla aktiivisesti mukana toiminnassa, saamalla kokemuksia ja elämyksiä

vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Sosiaalisia taitoja ja leikkitaitoja tulee opettaa lapselle. Kasvattajan tehtävä on auttaa, ohjata ja kannustaa lasta. Lapsen oppimisessa tulee myös huomioida lapsen ikä, valmiudet sekä herkkyykskaudet, jolloin tiettyjen asioiden oppiminen on helpompaa. Lapsen mielessä säilyvät parhaiten asiat, jotka opitaan oikeissa tilanteissa, kuten esimerkiksi retkillä. (Koivunen 2009, 42-44.)

Leikkiminen

Lapsi oppii parhaiten leikin avulla. Oppimisen kannalta on tärkeää luoda suotuisat olosuhteet lapsen luontaiselle toiminnalle. Leikki edistää valmiuksia oppia myöhemmin asioita. (Kronqvist 2011, 21.)

Leikki on lapsen tärkeä kehitystehtävä, siinä lapsi harjaantuu fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. Leikkitalanteet vaativat kasvattajan seuranta- ja valvontaa ja aikuisen läsnäolo tuo lapsille turvallisuutta. Lisäksi läsnäolo antaa mahdollisuuden leikin ohjaamiseen ja konfliktitalanteiden selvittämiseen. Leikkitalanteet ovat myös tärkeitä havainnoinnin mahdollistajia, joissa on mahdollisuus tutustua lapseen paremmin. (Koivunen 2009, 40.)

Leikki tuottaa lapsille syvää tyydytystä. Lapset hyödyntävät leikeissään kaikkea näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa. Leikeissään lapset jäljittelevät ja luovat uutta. Kaikki, mikä näkyy leikissä, on lapselle merkityksellistä. Myös vertaisryhmä vaikuttaa leikin kulkuun. Leikin tukeminen vaatii havainnointia ja kykyä tunnistaa tilanteet, jolloin leikki tarvitsee aikuisen suoraa tai epäsuoraa ohjausta. Kasvattaja voi osallistua leikkiin tai havainnoida sitä. (Stakes 2002, 21.)

Tutkiminen

Tutkiva ihmettely on lapselle luontainen tapa tyydyttää uteliaisuuttaan ja kokea osallisuutta ympäröivään maailmaan ja yhteisöönsä. Lasten kokemusmaailma, vuorovaikutus muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa innostaa lapsia tutkimaan. Lapsi voi yhdessä muiden kanssa kokeilla tutkia uusia asioita. Yritys, erehdys ja onnistumisen kokemukset vahvistavat oppimisen iloa. (Stakes 2002, 25.)

Pienet lapset ovat uteliaita ja he ihmettelevät asioita. Kun he kiinnostuvat jostain asiasta, he haluavat saada siitä lisää tietoa ja silloin he kyselevät siitä aikuisilta. Siksi

on erityisen tärkeää, että lapsen kysymykset huomioidaan ja niihin etsitään yhdessä vastaus. Lapsilla on jo olemassa jokin teoria kysyttävästä asiasta, joten aikuisen tulisi selvittää lapselta, miten hän itse ajattelee asian olevan. Näin lapsen tutkimisvalmiuksia ja oppimista kehitetään, tätä kutsutaan tutkivaksi oppimiseksi. (Lipponen 2011, 31-32.)

Kasvattajana tehtävä on luoda lapsille tutkimiseen innostava ympäristö, joka antaa virikkeitä tutkia, kokeilla ja ihmetellä ympäröivää maailmaa. Lapsille pitää antaa aikaa tutkia ja ihmetellä asioita ja heitä tulee kannustaa kokeilemaan ja etsimään selityksiä maailman ilmiöihin. Kasvatusympäristössä lasten ulottuvilla tulee olla lasten mielenkiintoa herättäviä materiaaleja ja välineitä. (Stakes 2002, 25.)

Liikkuminen

Liikkuminen on lapselle ominainen tapa tutustua itseensä, ympäristöönsä ja toisiin ihmisiin. Liikkuessaan lapsi ajattelee, kokee iloa ja luo uutta, lisäksi lapsi oppii liikkuessaan ilmaisemaan tunteitaan. Liikunta kehittää lapsen kehontuntemusta ja kehonhallintaa ja sen myötä lapsen itsetunto kohenee. (Stakes 2002, 22.)

Lapsen normaalin kasvun ja kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsi liikkuu riittävästi. Motoriset perustaidot ovat taitoja, joita ihminen tarvitsee läpi elämän selviytyäkseen itsenäisesti. Perustaitoja ovat kävely, juoksu, hyppääminen, heittäminen, kiinniottaminen sekä potku- ja lyöntiliikkeet. Yleisiä oppimisen edellytyksiä voidaan parantaa monipuolisella liikunnalla. Liikkuessaan lapsi kokeilee, testaa, tutkii, vertailee, miettii syy-seuraussuhteita ja tekee johtopäätöksiä. Toiminnassa on mukana kaikki aistit, joten liikkuminen kehittää muistia. Lapsi oppii sanojen merkityksiä toiminnallisten ja kehollisten kokemusten yhteydessä. Liikuntatilanteet herättävät myös vahvoja tunteita, joten se harjaannuttaa myös tunteiden ilmaisun säätelyyn. Pelit ja leikit kehittävät myös eettis-moraalista kehitystä, sillä niiden edellytyksenä on sääntöjen noudattaminen. (Pönkkö & Sääkslahti 2011, 138-140.)

Lapsille tulee antaa mahdollisuus päivittäiseen liikkumiseen. Kasvattajat rakentavat oppimisympäristön sellaiseksi, että se tukee lasten luontaista liikkumista ja poistavat liikuntaan liittyviä esteitä. Ympäristön tulisi vahvistaa lapsen luonnollista liikkumisen halua, herättää halun oppia uutta, ja innostaa kehittämään taitojaan. Sen tulisi olla sellainen, että se motivoi leikkimään ja liikkumaan ja on silti sopivan haasteellinen. Myös sisätiloissa tulee olla mahdollisuus vauhdikkaaseen leikkiin ja liikuntavälineiden

tulee olla lasten ulottuvilla. Kasvattajan tehtävä on opettaa lapsille turvallista liikkumista, suunnitella ohjattua toimintaa, edistää myös vähän liikkuvien lasten liikkumista ja huomioida ja havainnoida lasten yksilöllistä kehitystasoa. (Stakes 2002, 22-23.)

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen

Musiikilliset, kuvalliset, tanssilliset ja draamalliset toiminnot, kädentaidot sekä kirjallisuus synnyttävät lapsille heidän kasvuympäristössään taiteellisia peruskokemuksia, jotka virittävät lasten toiminnallisuuden. Ne antavat mahdollisuuden kokea mielikuvitusmaailman, jossa kaikki on mahdollista. Taiteelliset kokemukset kehittävät lasta yksilönä ja ryhmän jäsenenä. (Stakes 2002, 23-24.)

Lapsi tutkii uteliaasti maailmaa kaikilla aisteillaan ja tekee aistihavaintojensa pohjalta luovia toiminnallisia ratkaisuja. Aistihavainnoilla on suuri merkitys lapselle, lapsi asennoituu esteettisesti koko maailmaan. Taiteellinen toiminta tarjoaa mahdollisuuksia vuorovaikutukseen aistien välityksellä. Taiteellisen toiminnan tehtävä lapselle on ilmaista omaa sisäistä maailmaa ja jakaa kokemuksia toisten kanssa. Se antaa mahdollisuuden purkaa turvallisesti sisäisiä impulsseja ja kehittää suhdetta maailman ja yksilön välillä. (Pääjoki 2011, 113-114.)

Taidekasvatuksen avulla kyetään entistä paremmin herkistymään ja tulkitsemaan ympärillä olevaa maailmaa ja sen sosiaalisia tarpeita, herkistytään tietoisuuteen köyhyydestä ja epäoikeudenmukaisuudesta, tyranniasta ja sodista, mutta myös kauneudesta ja rauhasta. Taide opettaa ihmisiä kohtaamaan sekä itsensä että toisensa, se opettaa hiljentymään ja asettumaan dialogiin. (Kurki 2006, 156.)

Kasvattajan tulee antaa lapselle tilaa, aikaa ja rauhaa luoda omaa taidetta ja antaa lapselle mahdollisuuksia kokea monipuolisesti erilaisia taiteen muotoja. Kasvattajan tehtävä on auttaa lasta taiteen toteutuksessa ja harjoittelussa. Lasten tuotokset dokumentoidaan ja ne laitetaan esille muiden nähtäväksi. Taide on ihmisyyteen kasvamisen ja kasvattamisen väline. (Stakes 2002, 24.)

4.3 Kasvun ja oppimisen tukeminen

Kehitys ja oppiminen ovat kietoutuneet toisiinsa sosiokulttuurisesti. Oppimista tapahtuu kaikkialla kaiken aikaa. Oppimisessa lapsen toimintajärjestelmä laajentuu ja siihen tulee uusia ulottuvuuksia. Yksilö ja ympäristö liittyvät läheisesti toisiinsa, eikä niitä voi erottaa toisistaan. Kehitys on yksilön yksilöllistä oppimista, jokainen lapsi kehittyy eri tavoin. (Kronqvist 2011, 21.)

On tärkeää huomata lasten voimavarat. Jos lapsi saa myönteisyyttä osakseen ja kokemuksen siitä, että hänestä välitetään, heikoistakin olosuhteista lähtöisin oleva lapsi voi kasvaa vahvaksi ja hyvin elämässä pärjääväksi aikuiseksi (Kronqvist 2011, 24). Lapsille voidaan järjestää onnistumisen kokemuksia myös tietoisesti. Ne lisäävät lapsen itseluottamusta ja vahvistavat myönteisen minäkuvan kehittymistä. Onnistumisen kokemuksia syntyy, kun toiminta tai tehtävä on lapsen kehitystasolle sopivaa, hänen innostuneisuutensa palkitaan ja suorituksista ja käyttäytymisestä kiitetään. Onnistuminen lisää motivaatiota ja siten myös oppimista. (Koivunen 2009, 38-39.)

Kun lapsen perustarpeista on huolehdittu, hän voi kiinnittää huomionsa toisiin lapsiin, ympäristöön ja toimintaan. Pienemmät lapset tarvitsevat enemmän aikuisen huomiota. Hyvä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus edistää lapsen minäkäsityksen kehittymistä, ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä ajattelun kehittymistä. Arjen tilanteet, selkeä mutta joustava päivärhythmi, hoito- ja vuorovaikutustilanteet, leikki ja muu lapselle ominainen tapa toimia ovat tärkeitä oppimisen ja kasvun tilanteita. Kasvattajat luovat lapsille lisäksi erilaisia kasvatuksen ja oppimisen tilanteita. (Stakes 2002, 16.)

Oppimisympäristö

Oppimisympäristöön kuuluvat sisä- ja ulkotilat, lähiluonto sekä rakennettu ympäristö. Yhteiskumppaneiden tarjoamia palveluita, kuten kirjastoa ja liikuntapaikkoja tulee hyödyntää lasten kanssa toimiessa. Oppimisympäristöä ovat tilat, paikat, välineet, yhteisöt ja käytännöt, jotka tukevat lasten kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Ne tarjoavat mahdollisuuksia leikkiin ja motivoivat lapsia. Oppimisympäristöjä suunniteltaessa tulisi huomioida lasten yksilölliset tarpeet, niiden tulee olla turvallisia ja

terveellisiä. Rauhalliselle työskentelylle kiireettömässä ilmapiirissä tulee tarjota mahdollisuus. Ergonomiaan, ekologisuuteen, esteettisyyteen ja esteettömyyteen tulee kiinnittää huomiota. Myös valaistus, sisäilman laatu, siisteys sekä viihtyisyys pitää huomioida. (Opetushallitus 2016a.)

Oppimisympäristöjen suunnitteluun ja kehittämiseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Ympäristön haitallisilta tekijöiltä suojaa merkityksellisesti varhaiskasvatuksessa luotu välittävä, tukea ja voimia antava suhde aikuiseen, jossa lapsella on tunne siitä, että häneen luotetaan (Kronqvist 2011, 24-25.)

Lapselle on varmistettava turvallinen, terveellinen oppimista edistävä kasvatusympäristö (Varhaiskasvatuslaki 2 a §). Oppimisympäristöjen tavoitteena on kannustaa lapsia aktiiviseen, yhteisölliseen ja itsenäiseen kokonaisvaltaiseen oppimiseen. Oppimisympäristöjä tulisi kehittää siten, että ne edistävät vuorovaikutusta ja yhteisöllistä tiedon rakentumista. Lasten tulisi osallistua niiden rakentamiseen ja heidän ideoidensa ja tuotostensa tulisi näkyä oppimisympäristössä. Sillä tuetaan lasten osallisuutta, annetaan onnistumisen kokemuksia ja vahvistetaan vuorovaikutusta muiden lasten kanssa. (Opetushallitus 2016a.)

Vuorovaikutuksen ja kielenkehityksen tukeminen

Vuorovaikutus voi olla sanallista ja sanatonta. Jos sanallinen ja sanatonta viesti ovat ristiriidassa keskenään, lapsi uskoo sanattomaan viestiin. Lapsen kanssa vuorovaikutuksessa ollessa erityisen tärkeää on katsekontakti. Kun kasvattaja kyykistyy lapsen tasolle, katsekontaktin merkitys korostuu. Tämä on hyvä keino osoittaa lapselle, että häntä kuunnellaan ja pidetään tärkeänä. Myös tärkeän viestin perille saaminen tehostuu katsekontaktin avulla. (Koivunen 2009, 47.)

Lasten vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja tulee kehittää, lasten toimimista vertaisryhmässä tulee edistää ja heitä tulee ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen (Varhaiskasvatuslaki 2 a §). Mahdollisimman pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet tukevat ja edistävät lapsen hyvinvointia. Lapsen suhteita vanhempiin, kasvattajiin sekä muihin lapsiin tulee tukea. (Stakes 2002, 15.)

Vuorovaikutuksessa on tärkeää koskettaminen ja hymyily. Myös äänensävyllä on merkitystä, ja kasvattajan tulisikin tiedostaa omat tunteensa ja tuntemuksensa, jotka

vaikuttavat äänensävyyn lasten kanssa keskustellessa. Sanoja ei saisi käyttää liikaa, ja pitäisi käyttää sellaisia sanoja, jotka lapsi ymmärtää. Kasvattajan tulisi vastata ja reagoida lapsen aloitteeseen aina. Lapsen kyky säädellä omia tunteitaan ja toimintaansa kehittyä nimenomaan vuorovaikutustilanteissa. Kasvattajan toiminta opettaa lasta hallitsemaan kielteisiä tunteita sekä hallitsemaan ja suuntaamaan toimintaansa ja tarkkaavaisuuttaan tilanteessa vaaditulla tavalla. Lapsiin suhtautumisen tulisi olla empaattista ja ilmapiirin kiireetön. Vuorovaikutuksen toimivuuteen vaikuttaa myös vuorovaikutussuhteiden määrä, eli lapsiryhmän koolla on merkitystä lapsen vuorovaikutuksen kehittymiseen. (Koivunen 2009, 47-51.)

Lapsi oppii parhaiten esimerkin voimalla, mukana eläen. Siksi kasvatusyhteisössä vallitsevat suhteet ovat kasvatuksen kannalta olennaisia. On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, miten työntekijät kohtelevat lapsia, toisiaan, vanhempia ja muita ihmisiä. Entä vallitseeko yhteisössä lämmin ja välittävä minä–sinä-ilmapiiri? Päiväkodin pitäisi ihmissuhteissaan ja arkipäivässään heijastaa niitä arvoja ja tavoitteita, jotka on asetettu kasvatustavoitteiksi. (Kurki 2006, 173.)

Pedagogisen dialogisen suhteen muodostuminen kasvattajan ja kasvatettavan välille on oleellista, ja kasvattajan tulee aidosti uskoa lapseen ainutlaatuisena ja arvokkaana persoonana. Silloin lapsi huomaa kasvulle tarpeellisia avoimuuden, hyväksynnän ja ymmärtämisen ilmauksia. Kasvattajan antama oma esimerkki on lapsen kasvulle tärkeä asia. (Kurki 2006, 176.)

Leikki ja sadut ovat tärkeitä lapsen kielenkehityksen kannalta. Kielen oppiminen on luova ja persoonallinen prosessi. Lapset oppivat kulttuurisia ja sosiaalisia tapoja sekä kommunikaatiomalleja aikuisilta ja vertaissuhteissa toistensa kanssa. Pieni lapsi ilmaisee itseään ilmein ja elein ja tuttu aikuinen osaa tunnistaa nämä lapsen signaalit. Kun kasvattaja reagoi ja eläytyy lapsen aloitteisiin, hän tukee lapsen halua vuorovaikutukseen. Se myös vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja itsensä hyväksymistä. Siten lapsi oppii kysymään ja vastaamaan. (Stakes 2002, 19.)

Riimittely, tarinat ja sadut tutustuttavat lapsen kielen maailmaan ja opettavat kuuntelemisen taitoja. Kieli kehittyä leikin, liikkumisen, tutkimisen ja taiteen ilmaisemisen ja kokemisen myötä. Lapsi tarvitsee kieltä kaikessa toiminnassaan. (Stakes 2002, 20.)

Lasten osallisuus

Lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin, lasten mielipiteitä tulee kuulla ja huomioida ne toiminnan suunnittelussa (Varhaiskasvatuslaki 2 a §). Osallisuus on käsitteenä hankala ja sen erottaminen osallistumisesta on tärkeää. Osallisuus on syrjäytymisen vastakohta, osallisella on osuus toiminnasta tai edusta tai hän on mukana jossain. (Kurki & Nivala 2006, 13.)

Osallisuus on tunnetta siitä, että ihminen on osallisena. Yhteisöissä osallisuus on sen jäsenten arvostusta, tasavertaisuutta ja luottamusta sekä mahdollisuutta vaikuttaa omassa yhteisössään. Osallisuuden kokeminen ja sosiaaliset verkostot ovat suojaavia tekijöitä syrjäytymistä vastaan. Osallisuus koostuu lasten oikeudesta saada tietoa itseään koskevista asioista ja mahdollisuudesta ilmaista mielipiteensä ja vaikuttaa näihin asioihin. Osallisuutta kuvataan usein porrastetun tai tikkumalleilla, joissa yksilön vaikuttamismahdollisuus kasvaa mitä korkeammalle nousee. Osallisuus toteutuu kuitenkin vain, kun lapsella on kokemus siitä, että häntä on kuultu ja hänelle tärkeillä asioilla on myös merkitystä. Lasten osallisuus edellyttää päiväkodin työntekijöiltä valmiuksia kuunnella lapsia ja ottaa heidän mielipiteensä huomioon. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Varhaiskasvatussuunnitelmassa lapset tulee ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun. Lapset eivät ole ainoastaan kasvatuksen kohteita, vaan oman oppimisensa aktiivisia toimijoita. Asioita tehdään yhdessä ja lasten näkökulma huomioidaan kaikessa toiminnassa. Lasten mielipiteitä asioista kysytään tai ne selvitetään muilla tavoilla, kuten kuvien tai tarinoiden avustuksella. (Kronqvist 2011, 27-28.)

Aikuisen tehtävä on kannustaa lapsia muodostamaan mielipiteensä. Lapsille pitää antaa ohjausta ja neuvontaa, joka auttaa heitä tuomaan esiin ajatuksiaan. Aikuisten pitää perehtyä lasten kuulemiseen, että he pystyvät edistämään lasten osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia. Myös pienten lasten mielipiteitä pitää selvittää, ja heitä voidaan kuulla esimerkiksi saduttamalla. Lapsia ei saa kuitenkaan pakottaa ilmaisemaan näkemyksiään, vaan sen on oltava vapaaehtoista. (Iivonen 2016, 20-21.)

Yhteisöllisyys, tasa-arvoinen kasvatus ja kulttuuri

Lapset rakentavat omaa identiteettiään, omaksuvat vertaiskulttuurin sekä harjoittelevat sosiaalisia ja vuorovaikutustaitojaan yhteisöihin osallistumisen kautta. Yhteisöllisyys on sitä, että ihminen kokee yhteisön itselleen merkitykselliseksi, yhteisön jäsenyys tyydyttää hänen tarpeitaan, hän pystyy vaikuttamaan sen toimintaan ja kokee emotionaalista yhteyttä sen jäsenten kanssa. (Koivula 2010, 11.)

Lasten elinpiirin laajetessa päivähoiton aloituksen myötä, hän kohtaa toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Varhaiskasvatuksessa havainnoidaan lasten lähiyhteisöä ja harjoitellaan siinä toimimista. Yhteisössä toimimisen edellytyksenä on sosiaalisten taitojen oppiminen ja varhaiskasvatuksen keskeinen tehtävä onkin sosiaalisten ja tunnetaitojen vahvistaminen. Lapsia ohjataan kunnioittamaan erilaisia katsomuksia ja perinteitä yhteistyössä huoltajien kanssa. (Opetushallitus 2016b, 32.)

Kaikilla lapsilla on yhdenvertainen oikeus tasa-arvoiseen kasvatukseen ja jokaisen lapsen kulttuuritaustaa tulee kunnioittaa. Lapsen yksilöllisen tuen tarve tulee tunnistaa ja tukea on järjestettävä monialaisessa yhteistyössä. (Varhaiskasvatuslaki 2 a §.) Lasten omaan kulttuuriin, elämäntapoihin ja historiaan tulee tutustua ja niitä tulee arvostaa. Lapsen mahdollisuutta ilmentää omaa kulttuuritaustaansa tuetaan päiväkodissa, koska se vahvistaa lapsen identiteetin kehittymistä. (Stakes 2002, 39-40.)

Lapsen tärkein kasvamisympäristö on koti ja lähiympäristö. Alle kouluikäiselle lapselle myös päiväkotiki on tärkeä oppimisympäristö. Lisäksi lapsen kehitykseen ja oppimiseen vaikuttaa mahdollinen harrastustoiminta sekä media- ja informaatioympäristö. Perinteet muuttuvat ihmisten mukana. Jokaisella lapsella on omanlaisensa kulttuuri, jonka hän on oppinut lähiympäristöstään. Lapsi rakentaa suhdettaan ympäristöönsä ja omaan kansalliseen perinteeseensä omien taipumustensa, aikuisten esimerkkien ja mallien mukaan. Myös vertaisryhmä ja toisten lasten elämäntavat vaikuttavat lapsen kulttuuriperinteen muotoutumiseen. (Suomen varhaiskasvatus ry. 2010, 4-5.)

Toisen ihmisen kohtaamiseen tulee kiinnittää huomiota. Erityisesti huomiota tulisi kiinnittää erilaisuuden hyväksymiseen ja kunnioittamiseen. Päiväkotikiäinen lapsi ei vielä ymmärrä kaukana eläviä vieraita kulttuureja, mutta hän ymmärtää erilaisuuden omassa ympäristössään. (Kurki 2006, 173.)

Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja kasvattajien tietoista sitoutumista lapsen kasvuun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi (Stakes 2002, 31). Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee toimia yhteistyössä lasta kasvattavien henkilöiden kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseksi, ja tukea heitä heidän kasvatustehtävässään. Lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön suhteiden pitää olla mahdollisimman pysyvät ja toimintatavan tulee olla lasta kunnioittava. (Varhaiskasvatuslaki 2 a §.) Varhaiskasvatuksen lähtökohtana on lasten ja perheiden tarpeet. Varhaiskasvatuksen tulee taata kaikille tasavertaiset mahdollisuudet omien edellytystensä mukaiseen kehitykseen. Onnistuneen varhaiskasvatuksen edellytyksenä on vanhempien ja varhaiskasvattajien välinen kasvatuskumppanuus, joka lähtee lapsen tarpeista. (Stakes 2002, 5.)

Pedagogisen suhteen laatu on olennainen osa kasvatuskumppanuutta. Kun lapsen vanhempien kanssa keskustellaan, on erityisen tärkeää keskittyä siihen, että vanhempien ja työntekijän välille syntyy aito ja kunnioittava suhde. Työntekijän tulisi kyetä asettumaan vanhempien kanssa nöyrästi aitoon dialogiin, eikä olla se, joka tietää ”enemmän”. Dialogisessa keskustelussa toinen osapuoli tietää aina jotakin paremmin kuin toinen, ja dialogissa kohdataan yhteisessä vuoropuhelussa, jossa jaetaan tietoa. Varhaiskasvatuksessa puhutaan työntekijöiden ja vanhempien välisestä kasvatuskumppanuudesta. Jotta se voisi olla aitoa, sen tulisi perustua dialogiseen lähestymistapaan. (Kurki 2006, 172.)

Varhaiskasvatussuunnitelmien tärkein lähtökohta on vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö. Lapsen oppiminen alkaa varhaisessa vuorovaikutuksessa ja kiintymyksessä. Päivähoitoa aloitettaessa onkin tärkeää huomioida lapsen yksilölliset tarpeet. Lapselle ja vanhemmalle on syytä varata tarpeeksi aikaa tutustua päivähoitopaikkaan. (Kronqvist 2011, 27.)

Varhaiskasvatuskeskusteluissa on tärkeää huomioida, että tilanne on tasa-arvoinen molempia osapuolia kunnioittava keskustelu, eikä arviointitilanne. Varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee huomioida lapsen luonnollinen tapa oppia. Lapsi oppii leikkien ja ympäristöään tutkimalla. Lapsille tulee antaa mahdollisuus tutkivaan ja kehittävään leikkiin. (Kronqvist 2011, 29.)

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Kehittämistyön menetelmät

Kehittämistyön avulla voidaan herätellä uusia ideoita tai kehittää jo käytössä olevia toimintamalleja. Kehittämistyöllä tavoitellaan muutosta aikaisempiin toimintatapoihin tai rakenteisiin. Kehittäminen voi pitää sisällään sekä uusien ideoiden keksimisen, että niiden levittämisen ja vakiinnuttamisen. Täten kehittäminen on luonteeltaan ennen kaikkea käytännöllistä asioiden korjaamista, parantamista ja kehittämistä. (Toikko & Rantanen 2009, 16.)

Kehittämistyömme tavoitteena oli selkeyttää näkemystämme tulevaisuudessa perustettavan päiväkotimme pedagogisista lähtökohdista ja kehittää tulevan päiväkodin toiminnan sisältöä. Kehittämistyön menetelmiksi valitsimme kehittämispäiväkirjan, dialogiset kehittämiskeskustelut sekä aikaisemman tiedon hyödyntämisen. Kehittämistyön tuloksena syntyi päiväkotihulivilin varhaiskasvatussuunnitelma.

Kehittämispäiväkirja

Kehittämispäiväkirja on sanallisessa tai kuvallisessa muodossa olevakehittämisprosessin dokumentointiväline. Opinnäytetyöraportti toiminnallisesta tuotoksesta ja sen valmistamisesta nojautuu muistiinpanoihin, joten kehittämispäiväkirjaan kirjataan kaikki ideointi ja opinnäytetyön aihealueeseen liittyvät pohdinnat, tavoitteet sekä kaikki muutokset, jotka kuvaavat toteuttamistapaa. (Vilka & Airaksinen, 19-20.) Kehittämispäiväkirjaansa tallennetun aineiston avulla tutkija jäsentää ajatuksiaan. Tapahtumien lisäksi päiväkirjaan kootaan tietoa tutkimuksen etenemisestä, tunnelmista sekä vaikutelmia, palautetta, omaa toimintaa koskevia havaintoja, tiivistelmiä ja yhteenvetoja, kysymyksiä ja hämmennyksen aiheita. Kaikki tämä vie tutkimusta eteenpäin. (Huovinen & Rovio 2010, 107.)

Valitsimme kehittämispäiväkirjan menetelmäksi, koska meistä oli tärkeää kirjata muistiin kaikki matkan varrella syntyneet ideat ja suunnitelmiin tulleet muutokset, jotta pystymme kuvaamaan kehittämisprosessia mahdollisimman tarkasti sekä palaamaan myöhemmin aiemmin käytyihin keskusteluihin. Kirjasimme päiväkirjaan myös Inkereen päiväkodin ja päiväkotihulivilin työntekijöiden ja päiväkodin johtajien kanssa käytyjä keskusteluja viimeisen päiväkotiharjoittelun ajalta. Kehittämispäiväkirjamme sisältää

lisäksi muistiinpanot kaikista tapaamisistamme sekä ajatuskarttoja kehittämistyön teoriaperustasta ja Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä.

Dialogiset kehittämiskeskustelut

Dialogisessa kehittämiskeskustelussa pyritään tietoisesti avaamaan erilaisia ja ristiriitaisiakin kehittämisen näkökulmia. Dialoginen keskustelu rakentuu keskinäisen jakamisen ja ymmärtämisen kautta vuorovaikutuksessa kaikkien osallistujien kesken. Onnistunut dialogi tuottaa vastauksen yhteisiin kysymyksiin. (Toikko & Rantanen, 166.)

Kävimme dialogista kehittämiskeskustelua koko prosessin ajan yhteisissä kehittämispalavereissamme, opinnäytetyön ohjauskeskusteluissa sekä työharjoittelupaikoissamme Inkereen päiväkodin ja päiväkotit Sinilinnun henkilökunnan kanssa. Opinnäytetyön ohjauskeskusteluissa tarkensimme kehittämistyömme tavoitteita sekä ideoimme yhdessä, millaisia palveluja päiväkotimme voisi perheille tarjota, jotta se houkuttelisi asiakkaita ja erottuisi muista palveluntarjoajista. Päiväkodin henkilökunnan kanssa käydyissä keskusteluissa pohdimme uutta valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen sisällön näkymistä varhaiskasvatuksen arjessa, sekä päiväkodin yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman merkitystä. Kehittämiskeskusteluista syntyneet ajatukset ja ideat kirjasimme kehittämispäiväkirjaamme.

Aikaisemman tiedon käyttö

Yhtenä kehittämisen menetelmänä voidaan käyttää myös kehittämishankkeen aihealuetta lähellä olevien aikaisempien kehittämisraporttien läpilukua, kehittämistietoa, tuloksia tai tuotoksia (Salonen 2013, 23). Päiväkotit Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelmaa luodessamme tutustuimme Inkereen päiväkodin sekä päiväkotit Sinilinnun varhaiskasvatussuunnitelmiin. Ajatuksenamme oli alun perin tehdä Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelma Salon kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa mukaillen, mutta tutustuttuamme eri yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmiin päätimme tehdä oman varhaiskasvatussuunnitelmamme kehittämisraporttimme tietoperustan pohjalta. Tulimme myös siihen tulokseen, ettei meidän kannata sitoa Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelmaa minkään tietyn kunnan pohjaan, koska tulevaisuudessa perustettavan päiväkodin paikkakunnasta ei ole vielä varmuutta. Lisäksi yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmat pohjautuvat lopulta kuitenkin

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, joka on myös oman varhaiskasvatussuunnitelmamme taustalla vaikuttava tärkeä asiakirja.

5.2 Prosessin kuvaus ja aikataulutus

Kuvaamme prosessiamme Kari Salosen (2013) konstruktivistisen mallin mukaan, joka sisältää kehittämishankkeen huolellisen suunnittelun, hankkeen vaiheistamisen, toiminnasta oppimisen, osallisuuden, tutkimuksellisen kehittämisotteen sekä monipuolisen menetelmäosaamisen (Kuvio 1). Aloitusvaihe sisältää kehittämistehtävän, kehittämistarpeen, toimintaympäristön sekä mukana olevat toimijat. Aloitusvaiheessa keskustelu merkityksellisistä asioista, sitoutumisesta, tuesta sekä aiheen realistisesta rajaamisesta ja kirkastamisesta on tärkeää. Suunnitteluvaiheessa laaditaan kirjallinen kehittämissuunnitelma, josta ilmenevät tavoitteet, ympäristö, vaiheet, toimijat menetelmät, materiaalit ja aineistot, tiedonhankintamenetelmät, dokumentointitavat ja niiden käsittely. Esivaiheessa siirrytään kentälle ja käydään suunnitelma läpi. Työstövaiheessa toimijat työskentelevät yhdessä aktiivisesti hankkeen toteuttamiseksi. Arviointivaiheessa toimijat arvioivat hankkeen tuotosta, jonka kehittämistä joko jatketaan tai siirrytään suoraan viimeistelyvaiheeseen. Arviointia voi tapahtua koko hankkeen aikana. Viimeistelyvaiheessa viimeistellään tuotos sekä kehittämishankeraportti. Viimeisenä vaiheena on valmis tuotos, joka esitellään. (Salonen 2013, 17-19.)

Alla olevassa kuviossa esitellään kehittämistyön prosessi helmikuussa 2016 alkaneesta ideoinnista marraskuulle 2016, jolloin kehittämistyö valmistui.

	Aikataulut	Kehittämistyö	Menetelmät	Tuotos
Aloitusvaihe	Helmikuu 2016	Ideointia	Keskustelu	Muistiinpanot, ideapaperi
	Suunnitteluvaihe	Maaliskuu	Suunnittelupalaveri	Keskustelu, aiempiin hankkeisiin tutustuminen
		Kehittämissuunnitelma	Suunnitelman kirjoittaminen	Opinnäytetyön suunnitelma
Esisivaihe	Huhtikuu	Kehittämissuunnitelman muokkaus, tehtävän ja tavoitteen tarkennus	Keskustelu ohjaavan opettajan kanssa	Opinnäytetyön suunnitelma, muistiinpanot
	Toukokuu	Tietoperustan hahmottelu	Kirjallisuuteen perehtyminen, aikaisemman tiedon hyödyntäminen, raportin kirjoittaminen	Muistiinpanot
		Palaveri, työtehtävien jakaminen	Keskustelu	Muistio (liite 3)
		Tietoperustan esittely		Tietoperustan hahmotelma
	Kesäkuu	Palaveri	Keskustelu	Muistio (liite 4)
	Heinä-elokuu	Hankkeen työstäminen	Tietoperustaan perehtyminen, raportin kirjoittaminen	Tietoperusta
	Elo- syyskuu	Kehittämistyö	Työharjoittelu, dialogiset kehittämiskeskustelut työharjoittelupaikoissa, kehittämispäiväkirjan kirjoittaminen, raportin kirjoittaminen	Muistiinpanot, harjoittelun asiakirjat
		Palaveri	Keskustelu ohjaavan opettajan kanssa	Muistiinpanot

	Lokakuu	Työharjoittelu	Palautekeskustelu harjoittelun ohjaajan kanssa	Muistiinpanot
		Hankkeen esittely		Power Point esitys
		Palaveri	Keskustelu	Tuotoksen sisältö
		Hankkeen työstäminen	Raportin kirjoittaminen, tuotoksen tekeminen	
Arviointivaihe		Hankkeen arviointia	Keskustelu ohjaavan opettajan kanssa	Muistiinpanot
Viimeistelyvaihe	Loka- marraskuu	Hankkeen viimeistely	Raportin kirjoittaminen, tuotoksen tekeminen. Raportin ulkoasun hiominen, kirjoitussisällön tarkistaminen.	Raportti ja tuotos (liite 1)

Kuvio 1. Kehittämishankkeen aikataulukko (Salonen 2013).

Aloitustaihe

Aloitustaiheessa keskustelimme paljon opinnäytetyöstämme ja kehitelimme ideoitamme aina kun tapasimme. Meillä oli paljon yhtenäisiä ajatuksia siitä, millainen ilmapiiri tulevassa päiväkodissämme pitäisi olla ja millaisessa työyhteisössä haluaisimme itse työskennellä. Kehittämistyömme yhteistyökumppaneina toimivat työharjoittelupaikkojemme Inkereen päiväkodin ja päiväkotin Sinilinnun työntekijät. Opinnäytetyön tekeminen yhdessä mietitytti aluksi aikataulujen yhteensovittamisen vuoksi, mutta olemme aikaisemminkin tehneet yhdessä projekteja, joten päätimme ryhtyä toimeen.

Määrittelimme kehitystehtäväämme, joka muotoutui ja tarkentui vielä työn edetessä. Alusta lähtien visio tehtävästämme oli kuitenkin selvä, pohtia millainen oma päiväkotimme on ja millaiset arvot varhaiskasvatuksen toteuttamisessa ovat meille tärkeitä. Kehittämistyömme idea lähti nimenomaan keskusteluista päivähoidon nykytilasta ja asioista, joita monessa yksikössä voitaisiin hoitaa paremmin. Meille laadukas varhaiskasvatus tarkoittaa lapsilähtöistä toimintaa, jossa aikuiset ovat aidosti läsnä lasten arjessa. Toiminnan suunnittelu on tärkeä osa työtä, mutta siitä on pystyttävä joustamaan lasten tarpeiden ja toiveiden mukaan.

Suunnitteluvaihe

Suunnitteluvaiheessa laadimme kehittämistyön suunnitelman, josta ilmenivät alustavat tavoitteet ja tehtävä. Tarkoituksemme oli laatia omalle päiväkodillemme varhaiskasvatussuunnitelma sekä liiketoimintasuunnitelma. Alun perin tarkoituksena oli myös laatia budjettilaskelma päiväkodille ja päiväkodin perustamispaikkana olisi ollut Paimion kaupunki. Tutkimme lähikuntien päivähoitopaikkatilannetta, ja saimme selville, että Paimiossa on pulaa päivähoitopaikoista ja lisäksi Paimio on jo vuosia vetänyt lapsiperheitä puoleensa. Paimion työllisyystilanne näytti myös hyvältä verrattuna muihin lähikuntiin, joten päätelimme että päivähoitopaikoille on Paimiossa todella tarvetta. Yhteistyökumppaneiksi mainittiin tässä vaiheessa Paimion kaupungin eri toimijoita, joilta piti tiedustella mahdollisuutta yhteistyöhön esimerkiksi työharjoittelun ja haastattelujen muodossa.

Yhteistyö Paimion kaupungin kanssa ei kuitenkaan toteutunut, koska emme saaneet työharjoittelupaikkoja Paimiosta, joten suunnittelupalaverissa päätimme muuttaa työme yhteistyökumppaneiksi harjoittelupaikkojemme Salon kaupungin päiväkotit Sinilinnun ja Inkereen päiväkodin työntekijät ja esimiehet. Tarkoituksenamme oli alusta lähtien laatia suunnitelma omasta päiväkodista, johon muiden toimijoiden sitouttaminen olisi ollut hankalaa.

Suunnittelupalaverissa (liite 2) valitsimme menetelmiksi muistiinpanot, muistiot palaverista, kehittämispäiväkirjan sekä dialogisen keskustelun. Sovimme, että kirjaamme kehittämispäiväkirjaamme työharjoittelupaikoissamme käymiämme keskusteluja ja niistä syntyneitä ajatuksia, jotta voisimme palata niihin tarpeen vaatiessa. Ideamme kehittyi ja muotoutui vielä useasti työskentelyn edetessä, mutta alusta lähtien meillä oli selkeä visio siitä, mitä haluamme tehdä.

Tutustuimme aikaisempiin opinnäytetöihin, jotka oli tehty päiväkodin perustamisesta muodostaaksemme kuvan työn rakenteesta ja mahdollisesta sisällöstä. Opinnäytetyö Päiväkoti Onni ja Ilona:n perustamisesta oli mielestämme kattava ja selkeä kuvaus päiväkodin perustamisesta. Jaottelu oli selkeä yrityksen perustamiseen ja päiväkodin toimintaideaan jaettuna. Työssä oli pohdittu hyvin yksityisen päivähoiton tarvetta nykyaikana, jolloin päiväkodin sijainti ja palvelujen profiloituminen saattavat olla ratkaisevia tekijöitä hoitopaikan valitsemisessa. (Erkkilä ym. 2005.) Myös Raulan opinnäytetyö päiväkodin perustamisesta oli jaettu päiväkodin pedagogiikan ja yrityksen perustamiseen liittyvien asioiden kesken. Työssä oli mukana paljon myös kyseiseen

päiväkodin yritystoiminnan perustamiseen liittyvää asiaa, kuten erilaisten yritysmuotojen esittelyä ja budjetointiin liittyviä asioita. (Raula 2013.)

Esivaihe

Esivaiheessa työstimme kehittämistyömme suunnitelmaa uudelleenyhteisessä palaverissamme (liite 3). Hioimme työmme tavoitetta ja tehtävää ja päätimme jättää liiketoimintasuunnitelman kokonaan pois tuotoksesta. Koimme, että liiketoimintasuunnitelma ei ollut työmme kannalta oleellinen osa ja halusimme keskittyä työssämme tarkemmin varhaiskasvatuksen sisältöön. Emme myöskään halunneet tässä vaiheessa sitoa tulevaa päiväkotiamme mihinkään tiettyyn kuntaan ja halusimme pitää mahdollisuudet avoinna tulevan yrityksen kotikunnan suhteen.

Otimme yhteyttä tuleviin harjoittelupaikkoihin ja keskustelimme mahdollisuuksista tehdä yhteistyötä kehittämistyössämme. Päiväkoti Sinilinnussa toivottiin uusia ajatuksia toteuttaa uuden varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa ja etenkin keinoja lasten osallisuuden lisäämiseksi.

Työstövaihe

Kehittämistyömme työstövaiheessa haimme kokemuksia päiväkodin arjesta työharjoittelussa. Tutustuimme erilaisiin tapoihin tehdä työtä ja keskustelimme yhdessä päiväkotien työntekijöiden kanssa toimivista tai toimimattomista ratkaisuista erilaisissa arjen tilanteissa. Palaverissa (liite 4) jaoimme keskenämme kokemuksia päiväkotien erilaisista käytännöistä ja toimintatavoista ja muodostimme niiden perusteella oman päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman sisällöt.

Kirjoitimme ja muokkasimme työmme teoriapohjaa, tutustuimme valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä Salon kaupungin päiväkotia Sinilinnun ja Inkereen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmiin. Luimme aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja kävimme dialogista keskustelua kehittämistyöstämme ja sen sisällöstä.

Työharjoittelun aikana kävimme päiväkodin työntekijöiden sekä esimiesten kanssa keskustelua uuden varhaiskasvatussuunnitelman sisällöistä. Keskusteluissa nousi esille lasten osallisuuden tukeminen ja keinot sen toteuttamiseen. Osallisuutta lisättiin havainnoimalla lasten leikkiä ja poimimalla sieltä esiin nousevia teemoja, joita hyödynnettiin toiminnan suunnittelussa. Toimintaa suunniteltiin uuden varhaiskasvatussuunnitelman luonnoksen pohjalta siten, että toiminnalle asetettiin tavoitteita, joiden mukaan toiminta suunniteltiin.

Päiväkodeissa lapsille annettiin aikaa leikkiin ja aikuiset havainnoivat leikkiä ja olivat läsnä leikeissä. Ristiriitatilanteisiin pystyttiin puuttumaan tarpeen mukaan. Esittämällä lapsille kysymyksiä leikistä saimme paljon tietoa lasten kiinnostuksen kohteista ja heille tärkeistä asioista. Lasten annettiin tutkia asioita ja niitä ihmeteltiin yhdessä aikuisen kanssa. Aikuinen antoi lapsille lisätietoa lasten kiinnostuksen kohteista. Lasten kanssa pohdittiin yhdessä erilaisia asioita, kuten mikä paistaa yöllä taivaalla, miksi jotkut pihan kävyistä ovat pelkkiä rankoja ja mistä erottaa tytöt ja pojat toisistaan.

Liikunnan lisääminen ja liikunnan ilon kasvattaminen ovat Salon päiväkodeissa ajankohtaisia asioita Salon kaupungin ”Ilo kasvaa liikkuen” sekä Salli-liikuntakoulutusten tuoman tiedon myötä. Päiväkoti Sinilinnussa lasten pihalla leikkimisen sääntöjä muutettiin vapaammiksi ja turhat kiellot poistettiin. Lisäksi laadittiin suunnitelma lasten luontaisen liikkumisen tukemiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi vapaamman ulkoleikin mahdollistamiseksi. Pihalle tuotiin vanhoja autonrenkaita, joista osa kaivettiin puoliksi maahan pystyyn ja osa jätettiin irrallisiksi lasten leikkejä varten. Lisäksi toiselle pihalle rakennettiin liikuntapihaa, jossa oli esimerkiksi pyörärata, vaihtelevaa maastoa lasten tasapainon kehittämiseksi, sidontaliinat puiden välissä kiipeilyä varten ja lapset saivat käyttöön erilaisia liikuntavälineitä. Lisäksi suunnitelmissa oli vielä esimerkiksi keppihevostarata ja heittotaulu, johon lapset voivat heittää esimerkiksi palloja.

Harjoittelupaikoissamme kokeilimme erilaisia taiteellisen ilmaisun menetelmiä, kuten musiikkimaalausta, sadutusta ja satuhierontaa. Selvitimme mitä lauluja lasten kanssa oli jo laulettu, jotta lasten oli helppo lähteä tuttuihin lauluihin mukaan. Aamupiirissä laulettiin samoja lauluja aamuisin ja pukemistilanteetkin muuttuivat mukavammaksi, kun lasten kanssa samalla laulettiin. Päiväkoti Sinilinnussa alle kolmivuotiaiden lasten ryhmässä lapset olivat innostuneita muovailusta, joten lapset saivat uusia muovailualustoja tuomaan puuhaan lisäulottuvuuksia.

Inkereen päiväkodissa kävimme päiväkodin henkilökunnan kanssa keskustelua alle 3-vuotiaiden lapsiryhmän toiminnan järjestämisestä. Pohdimme paljon sitä, miten paljon ohjattua toimintaa päiväkotipäiviin tarvitaan, ja miten paljon vapaalle leikille jää perushoidollisten toimintojen jälkeen aikaa. Haastattelimme lapsia siitä, mitä asioita he toivoisivat päiväkodissa tehtävän. Useimmat lapsista toivoivat enemmän aikaa leikkimiseen.

Päiväkodin henkilökunnan mielestä pienten ryhmässä oli tärkeintä lasten perustarpeista huolehtiminen sekä se, että lapset pääsivät syliin aina kun halusivat. Pienten lasten kanssa syli ja kosketus ovat tärkeitä asioita. Lasten päivärytmi oli selkeä ja joka päivä samanlainen, mikä auttoi lapsia ennakoimaan päivän kulkua ja loi turvallisuuden tunnetta. Päivärytmistä joustettiin kuitenkin tilanteen ja tarpeen mukaan. Jos joku lapsi oli esimerkiksi jo aamupäivällä hyvin väsynyt, hän sai nukkua rattaissa kun muut olivat ulkona. Hoitotilanteet hyödynnettiin vuorovaikutustilanteina ja lasten kanssa juteltiin vaipanvaihdon yhteydessä, pukemis- ja ruokailutilanteissa. Päiväunitilanteet olivat rauhallisia ja jokainen sai levätä oman tarpeensa mukaan.

Lähiympäristöön tutustuttiin tekemällä retkiä puistoon ja kirjastoon. Sekä Inkereen päiväkodissa että päiväkotia Sinilinnussa hyödynnettiin päiväkodin lähellä olevaa pientä metsikköä metsäretkien tekemiseen. Lasten turvallisuudesta huolehdittiin pihalla valvomalla keinujen ja liukumäkien läheisyydessä, ettei kukaan loukkaa itseään leikeissä. Lapsilla oli oman kehitystasonsa mukaisia leluja ja välineitä saatavilla heidän ulottuvillaan.

Tuimme lasten vuorovaikutusta sekä kielenkehitystä lukemalla harjoittelupaikoissamme heille satuja ja tarinoita, olemalla läsnä lasten leikeissä ja keskustelemalla heidän kanssaan. Pienten lasten kielenkehitystä tuettiin puhumalla selkeästi ja ymmärrettävällä kielellä. Lasten kanssa myös loruteltiin päivän eri tilanteissa, kuten odotustilanteissa ja aamu- tai päiväpiireissä. Lapsille annettiin aikaa vastata kysymyksiin ja heidän viestinsä toistettiin, jotta oltiin varmoja siitä, että se oli ymmärretty oikein. Lapsille puhuttaessa menimme heidän tasolleen ja otimme katsekontaktin. Käytimme eleitä ja ilmeitä apuna viestinnässä. Pyrimme reagoimaan lasten aloitteisiin ja tunnistamaan lasten signaaleja. Suhteellisen lyhyessäkin ajassa oppii tunnistamaan ja tuntemaan lasten erilaisia tarpeita ja täyttämään niitä.

Lasten osallisuuden tukeminen nousi vahvasti esiin jo harjoittelun suunnitteluvaiheessa ja osallistava pedagogiikka-kurssin käyminen tuntui ajankohtaiselta ja tarpeelliselta tulevaa työnkuvaa ajatellen. Opinnoissa käytiin läpi osallistumisen ja osallistamisen eroja sekä keinoja lasten aidon osallisuuden lisäämiseksi. Lasten mielipiteiden selvittäminen ja kuuleminen ovat tärkeä osa osallistamista ja niiden huomioimiseen ja toteuttamiseen toiminnan suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota päivittäin. Yhtenä harjoittelun tavoitteena oli selvittää erilaisia keinoja ja toimivia tapoja lasten osallisuuden lisäämiseksi.

Lapsia kohdeltiin tasa-arvoisesti ja heidän yksilölliset tarpeensa huomioitiin. Suomea toisena kielenä puhuvien lasten kielenkehitystä tuettiin esimerkiksi käyttämällä hyödyksi kuvia arjen eri tilanteissa ja päiväkotia Sinilinnussa suunniteltiin kielenkehitystä tukevaa kerhotoimintaa. Eri kieltä puhuvien vanhempien kanssa kommunikointiin englanniksi ja tärkeät tiedotteet käännettiin myös englanniksi. Jokaisen lapsen kulttuuritaustaa kunnioitettiin ja kaikkia kohdeltiin tasa-arvoisesti.

Vanhemmille kerrottiin päivän kuulumiset ja jokaisesta lapsesta pyrittiin antamaan myös yksilöllistä palautetta. Vanhempien kanssa keskusteltiin lapsille tärkeistä asioista ja mahdollisista elämäntilanteen muutoksista. Päivähoitoa aloittaessa lapsen vanhempien kanssa käytiin keskustelu, jossa perhe kertoo lapsen elämälle merkittäviä asioita, arjen sujuvuutta ja käytännön asioita. Päiväkodin henkilöstö esitteli vanhemmille päiväkodin tilat ja käytännöt. Kummassakin päiväkodissa toivottiin, että vanhemmat tulevat lapsen kanssa yhdessä mahdollisimman paljon tutustumaan toimintaan ennen hoidon aloittamista. Silloin hoidon aloittaminen on helpompaa, kun paikat ja ihmiset ovat jo tutumpia.

Vanhempainillassa käytiin läpi päiväkodin päivää, vanhemmille esiteltiin video lasten päivästä ja diasarja päiväkodille tärkeistä asioista. Vanhemmat saivat painaa oman kätensä paperille, joista kasattiin yhdessä lasten ja henkilöstön käsien kanssa ryhmän seinälle puu. Puuhun pyydettiin vanhempia tuomaan myös valokuvia lapsen perheestä.

Keskustelimme myös keskenämme paljon omaan kehitystyöhömmä liittyvistä asioista ja oman päiväkotimme käytännöt alkoivat muotoutua selkeämmäksi. Molemmilla oli myös aiempia kokemuksia päivähoitosta, jossa aikuiset eivät olleet aidosti läsnä, tai henkilökuntaa oli paikalla liian vähän, jolloin toiminta ei ollut lapsille enää kehittäväää tai mielekästä. Pohdimme paljon aikuisten aidon läsnäolon, lasten leikin havainnoimisen ja lasten kanssa keskustelemisen merkitystä ja se nousikin merkittäväksi asiaksi oman päiväkotimme varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Tutustuimme harjoittelupaikoissamme päiväkotia Sinilinnun sekä Inkereen päiväkodin omiin varhaiskasvatussuunnitelmiin ja päätimme niiden pohjalta laatia päiväkotia Hulivilille omannäköisen suunnitelman. Lisäksi luimme Salon kaupungin muiden päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmia saadaksemme hyvän käsityksen erilaisista varhaiskasvatussuunnitelmista ja mahdollisuuksista sen toteuttamisessa. Halusimme että tuotos on visuaalisesti kaunis ja helppolukuinen.

Päiväkoti Sinilinnun varhaiskasvatussuunnitelma oli tehty PowerPoint -ohjelmalla ja pidimme sen ulkomuodosta, joten päätimme itsekin tehdä oman suunnitelmamme PowerPoint-muotoon. Silloin päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma voidaan myös esittää vanhemmille esimerkiksi vanhempainillassa pohjustuksena keskustelulle, jolloin se ei jää pelkäksi maininnaksi sähköpostiviestissä tai päiväkodin internet-sivuilla, vaan sen lopullinen sisältö on tarkoitus muodostaa yhdessä vanhempien kanssa.

Inkereen päiväkodin varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmassa kuvattiin selkeästi päiväkodin toimintaa, ympäristöä ja yhteistyökumppaneita. Varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvattiin myös lasten osallisuuden tukemista sekä vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Halusimme tuoda esille lasten osallisuuden toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa myös Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Pohdimme aluksi Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelman tekemistä Salon kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta, mutta päädyimme kuitenkin tekemään suunnitelman rungon kehittämistyömme teoriapohjan pohjalta, jotta saamme kaiken keräämämme tiedon hyödynnettyä.

Arviointivaihe

Arviointivaiheita, joiden pohjalta lopullinen tuotoksemme ja raporttimme muotoutui, oli kehittämistyömme aikana useita. Suunnittelimme tuotosta useaan otteeseen, ennen kuin aloitimme itse tuotoksen laatimisen. Tuotos syntyi kehittämishankkeemme teorian pohjalta, jota hiottiin ja muokattiin prosessin aikana.

Arvioimme dialogisesti keskustellen raporttimme sisältöä ja tavoitteemme ja tehtävämme saavuttamista. Pohdimme kehittämistyön vaikutusta omaan ammattiosaamiseemme ja sen lisääntymiseen kehittämistyön seurauksena. Lisäksi pohdimme raportin taustalla vaikuttavia eettisiä kysymyksiä ja niiden vaikutusta omaan ammatilliseen kasvuun.

Lisäsimme raporttiimme enemmän teoriaa asioista, jotka koimme merkityksellisiksi omassa varhaiskasvatussuunnitelmassamme ja muokkasimme tuotosta selkeämmäksi ja omia näkökulmiamme vastaavaksi. Kehittämisoraporttimme arviointiosuudessa pohdimme erityisesti eettistä näkökulmaa lastentarhanopettajan työssä.

Viimeistelyvaihe

Viimeistelyvaiheessa hioimme raportin kirjoitusasua, korjasimme kirjoitusvirheet ja lähdeviitteet. Hioimme tuotoksemme ulkoasua visuaalisesti miellyttävämmäksi ja selkeämmäksi. Haasteita asetti liitetiedostojen liittäminen raporttiin. Tarkoituksenamme oli lähettää Hulivilin valmis varhaiskasvatussuunnitelma päiväkotia Sinilinnun lastentarhanopettajalle, jotta olisimme saaneet palautetta ja mahdollisia kehitysehdotuksia työllemme, mutta aikataulullisista haasteista johtuen tämä ei toteutunut.

5.3 Tuotoksen kuvaus

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005), sekä uusi varhaiskasvatussuunnitelman luonnos ovat ohjanneet päiväkotia Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelman (liite 1) muodostumista. Varhaiskasvatussuunnitelmamme rakenne mukailee kehittämistyömme teoriaosuuden järjestystä ja sisältö pohjautuu teoriaan sekä käytännössä toimiviksi koettuihin asioihin. Elävöitimme varhaiskasvatussuunnitelmaamme tekijänoikeusvapailta kuvilla (Pixabay 2016) ja pidimme sisällön lyhyenä ja ytimekkäänä. Tarkoituksena on lisätä lopulliseen varhaiskasvatussuunnitelmaamme omasta tulevaisuuden päiväkodista otettuja valokuvia. Halusimme tuotoksen olevan helppolukuinen ja yksinkertainen, jonka pohjalta voidaan käydä tarkentavaa keskustelua tulevaisuudessa perustettavan päiväkotia Hulivilin henkilökunnan sekä lasten vanhempien kanssa.

Toiminta-ajatus ja arvot

Päiväkotia Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelman alussa on kuvattu päiväkotimme toiminta-ajatus sekä arvot. Toiminta-ajatuksena on järjestää laadukasta lapsilähtöistä varhaiskasvatusta kodinomaisessa ilon ja lämmön ilmapiirissä. Arvojamme ovat lapsen hyvinvointi, rauhallinen arki, turvallinen ilmapiiri, lasten osallisuus sekä oikeudenmukaisuus.

Päiväkodin toimintakulttuuri

Päiväkodin toimintakulttuuri painottaa leikin merkitystä lapsen kehityksessä, sekä pienryhmätoimintaa. Aikuisen läsnäolo tuo turvallisuutta ja mahdollistaa puuttumisen ristiriitatilanteisiin. Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja

arviointiin. Huvivilissä ollaan kiinnostuneita lasten ajatuksista ja ideoista ja toimintaa suunnitellaan lapsilähtöisesti.

Lapselle ominainen tapa oppia

Lapselle ominainen tapa oppia tapahtuu leikin, tutkimisen sekä liikkumisen kautta. Lapselle annetaan mahdollisuus ilmaista itseään taiteen avulla. Huvivilin varhaiskasvatussuunnitelma kuvastaa päiväkodillemme tärkeitä arvoja, aikaa leikkiä, aikuisen läsnäoloa ja turvallista ilmapiiriä. Aikuisen läsnäolo leikkitilanteissa mahdollistaa arjen oppimistilanteiden hyödyntämisen. Aikuiset antavat lapsille leikkeihin uusia ideoita ja auttavat siten leikkiä kehittymään. Lasten annetaan tutkia asioita rauhassa ja lasten uteliaisuus tyydytetään hakemalla lisätietoa heitä kiinnostavista asioista.

Lasten luontaisen liikkumisen tukeminen näkyy sekä pihalla, että sisätiloissa. Turhat kiellot on poistettu ja aikuiset huolehtivat lasten turvallisuudesta. Liikuntavälineet ovat lasten saatavilla. Aikuiset auttavat ja ohjaavat lapsia liikkumaan monipuolisesti. Haluamme myös opettaa lapsille suomalaisille tuttuja perinneleikkejä.

Lapset tutkivat uteliaasti maailmaa kaikilla aisteillaan ja tekevät aistihavaintojensa pohjalta luovia toiminnallisia ratkaisuja. Musiikilliset, kuvalliset, tanssilliset ja draamalliset toiminnot, kädentaidot sekä kirjallisuus antavat mahdollisuuden kokea mielikuvitusmaailman, jossa kaikki on mahdollista. Laulut ja sadut ovat tärkeä osa päivää, ne ovat luonnollinen osa lasten arkea. Lapset saavat ilmaista itseään eri taiteen keinoin ja heille annetaan aikaa toteuttaa itseään.

Kasvun ja oppimisen tukeminen

Kasvun ja oppimisen tukemisessa huomioidaan toimintaympäristön merkitys, vuorovaikutuksen ja kielenkehityksen sekä osallisuuden tukeminen, sekä yhteisöllisyys, tasa-arvoinen kasvatusta ja kulttuuri ja kasvatuskumppanuus.

Oppimisympäristöjä muokataan lasten tarpeiden ja toiveiden mukaan. Jokaisella ryhmällä on käytössään myös pienryhmätoimintaan soveltuvat tilat. Lähiympäristöön tutustutaan retkien kautta. Tarvikkeet ja välineet ovat lasten ulottuvilla ja lapsille opetetaan jo pienestä alkaen niistä huolehtimista.

Aikuisten ja lasten välinen suhde on merkityksellinen lasten vuorovaikutuksen sekä kielenkehityksen tukemisessa. Lasten kanssa keskustellaan, tilanteita sanoitetaan ja

lapsille annetaan aikaa vastata kysymyksiin. Lisäksi lapsille luetaan satuja ja tarinoita päivittäin.

Lasten osallisuuden tukemiseen kiinnitetään erityistä huomiota ja aikuiset miettivät aktiivisesti keinoja sen toteuttamiseen. Lapsia havainnoidaan ja heiltä kysellään mielipiteitä, joita myös arvostetaan ja toimintaa suunnitellaan lasten kiinnostuksenkohteiden mukaan.

Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja oman kulttuurinsa toteuttaja. Olemme kiinnostuneita lasten omasta perhekulttuurista ja heille tärkeistä asioista. Kaikilla lapsilla on oikeus tasavertaiseen kohteluun ja jokaisen lapsen kulttuuritaustaa kunnioitetaan.

Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja kasvattajien tietoista sitoutumista lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Vanhempien kanssa tehdään päivittäin yhteistyötä ja he osallistuvat toiminnan suunnitteluun. Lasten vanhemmat ovat omien lastensa asiantuntijoita.

Laatu ja toiminnan kehittäminen

Jotta päiväkodin toiminta olisi laadukasta, ja edelleen kehittyvää, toimintaa arvioidaan säännöllisesti. Vanhemmat otetaan aktiivisesti mukaan toiminnan kehittämiseen ja heidän mielipiteitään selvitetään kyselyjen sekä keskustelujen avulla, saatu palaute huomioidaan toiminnan suunnittelussa. Myös henkilökunnan hyvinvointi on tärkeää, jotta päiväkodin ilmapiiri säilyy hyvänä, henkilökunnan hyvinvoinnista huolehditaan eri tavoin.

Lisäpalvelut perheille

Jotta erottuisimme muista yksityisistä päiväkodeista, tarjoamme perheille lisäpalveluita. Varhaiskasvatussuunnitelmamme mukaan perheille tarjottavia lisäpalveluita ovat pidennetty aukioloaika vanhempien työaikojen puitteissa kello 6.00-18.00 välisenä aikana. Lisäksi vanhempien ja koko perheen hyvinvoinnin tukemiseksi tarjoamme perheille mahdollisuuden tuoda lapsensa ilta- tai yöhoitoon joka kuukauden ensimmäisenä perjantaina.

6 KEHITTÄMISTYÖN ARVIOINTI JA OMA POHDINTA

6.1 Kehittämisprosessin arviointi

Kehittämistyömme tavoitteena oli selkeyttää näkemystämme tulevan päiväkodin pedagogisista lähtökohdista ja kehittää tulevan päiväkodin toiminnan sisältöä. Tarkoituksenamme oli selvittää millaisista asioista hyvä ja laadukas päivähoito rakentuu, mitkä ovat oman päiväkotimme pedagogiset painotukset sekä pohtia millaisia lisäpalveluja voisimme asiakasperheille tarjota, jotta erottuisimme eduksemme muista päiväkodeista. Menetelmiksi valitsimme kehittämispäiväkirjan, dialogiset kehittämiskeskustelut sekä aikaisemman tiedon hyödyntämisen. Kehittämistyömme tuloksena syntyi päiväkotia Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelma.

Kehittämisprosessimme ideointivaiheessa ajatuksenamme oli selvittää, miten perustetaan yksityinen päiväkotia. Otimme selvää, missä lähikunnista oli pulaa päivähoitopaikoista, ja tarkoituksenamme oli käydä haastattelemassa Paimion päivähoitopäälliköä yksityisen päiväkodin perustamisesta Paimioon. Alkuperäinen suunnitelmamme oli liittää kehittämistyöhön myös perustettavan päiväkodin liiketoimintasuunnitelma. Ohjaavan opettajan ja opiskelijakollegoiden kanssa käytyjen keskusteluiden jälkeen ymmärsimme, että alkuperäinen tavoitteemme on liian kunnianhimoisen. Vastustimme aluksi aiheen rajaamista, mutta jälkepäin olemme olleet tyytyväisiä päätökseen. Keskittyminen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen antoi meille mahdollisuuden perehtyä tarkemmin päiväkodin sisältöön ja pedagogiikkaan.

Kehittämistyömme tuotos pohjautuu laajaan, kriittisesti valittuun tietoperustaan, joka on oleellinen osa kehittämistyötämme. Aikaisemman tiedon hyödyntäminen menetelmänä on perusteltua siksi, että yksikkökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien tulee perustua Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Aikaisempaa tietona olemme hyödyntäneet lisäksi päiväkotia Sinilinnun ja Inkereen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmia. Kehittämistyömme ideoinnin, tavoitteet, etenemisen sekä muutokset kirjassimme kehittämispäiväkirjaan, jonka avulla pystyimme kuvaamaan kehittämistyömme vaiheita. Dialogisissa kehittämiskeskusteluissa pohdimme erilaisia pedagogisia painotuksia ja niiden vaikutusta lasten arkeen päiväkodissa. Valitsemamme menetelmät olivat mielestämme toimivia tavoitteemme kannalta.

Haasteita kehittämistyöllemme on tuonut aikataulujen yhteensovittaminen. Opiskelun, työharjoitteluiden, palkkatyön ja perhe-elämän yhdistäminen on ollut kehittämistyöprosessin aikana hankalampaa kuin osasimme alun perin kuvitella. Yhteistyömme on kuitenkin sujunut hyvin ja olemme tyytyväisiä lopputulokseen. Jos aikaa olisi ollut enemmän, olisimme käyttäneet sen varhaiskasvatussuunnitelman visuaalisen puolen hiomiseen sekä kehittämisraportin rakenteen selkeyttämiseen.

Työmme pohjautuu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, jotka uusitaan ja otetaan käyttöön 2017. Uusi varhaiskasvatussuunnitelma julkaistiin lokakuussa 2016, ja työn palautuspäivä oli jo marraskuussa, joten sen huomioiminen työssämme oli haastavaa. Olemme kuitenkin käyttäneet varhaiskasvatussuunnitelman luonnosta apuna kehittämistyössämme. Mielestämme olemme onnistuneet pohtimaan ja hyödyntämään valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman uusia painotuksia kuten lasten osallisuutta hyvin työssämme, vaikka aikataulullisesti se oli haastavaa.

Lapsen ja kasvu ja kehitys ensimmäisten vuosien aikana on hyvin monimuotoista sekä yksilöllistä. Lasten kasvuun ja kehitykseen liittyy monia eri alueita, kuten ajattelu ja oppiminen, motorinen kehitys, kielenkehitys sekä sosiaaliset taidot. Pohdimme olisiko kehittämistyömme teoriaosuuteen pitänyt lisätä kappale lapsen ikäkohtaisesta kasvusta ja kehityksestä, mutta päätimme jättää kappaleen pois työstä, koska emme halunneet eritellä lapsia ikäkausien mukaan myöskään tuotoksessamme. Olemme kuitenkin työmme eri vaiheissa painottaneet lasten yksilöllistä huomioimista ja tukemista eri kasvun ja kehityksen osa-alueilla.

Olisimme voineet näyttää työmme myös ulkopuoliselle varhaiskasvatusalan ammattilaiselle, joka olisi voinut antaa työstämme objektiivista palautetta ja herättää uusia kysymyksiä ja mahdollisuuksia muokata työtämme edelleen. Halusimme kuitenkin saada opinnäytetyömme lopulliseen muotoonsa ennen arvioitavaksi lähettämistä, joten palaute työstämme jää lähinnä omaan käyttöömme ja ammatillisen kasvumme tukemiseen.

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yleensä yhdessä työyhteisön kesken ja vanhempien toiveita kunnioittaen. Koska kehittämistyömme on tulevaisuudessa perustettavaan päiväkotiin laadittu varhaiskasvatussuunnitelma, se on laadittu lähinnä omasta näkökulmastamme. Yritystä perustettaessa päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma voisi olla hyvinkin erilainen pohjautuen koko työyhteisön ammatilliseen osaamiseen sekä asiakkaiden toiveisiin. Tuotoksemme kuvastaa

kuitenkin mielestämme hyvin nykyaikaisia kasvatussuuntauksia ja omia arvojamme, joita toivoisimme myös tulevasta työyhteisöstämme löytyvän. Oman päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen on kehittänyt omaa ammattiosaamistamme ja eettistä perustaa tulevaan ammattiimme.

6.2 Eettinen pohdinta

Lastentarhanopettajan työn keskeisin alue on lastentarhanopettajan suhde lapsiin. Hän pitää jokaista lasta arvokkaana ja kohtelee lasta yksilönä tasa-arvoisesti ja kunnioittavasti. Lastentarhanopettaja vastaa pienen lapsen riippuvuuden, turvallisuuden, suojelun ja huolenpidon tarpeeseen. Hän edistää ja ohjaa lasten kasvua, kehitystä ja oppimista kunkin lapsen yksilöllisyyttä kunnioittaen lämmön, ilon ja leikin ilmapiirissä. Hän varmistaa rauhan lapsen kasvuksi kiirehtimättä lapsen kehitystä. (Lastentarhanopettajan ammattietiikka 2005, 5.)

Pohtiessamme oman päiväkotimme perustamista, ideamme taustalla oli tahto tehdä lastentarhanopettajan työtä eettisesti kestäväällä perustalla. Päiväkodin toimintaa ohjaavat usein ulkoiset tekijät kuten kunnan säästötarpeet, jotka vaikuttavat ryhmäkokoon ja henkilökunnan määrään. Lisäksi kunnallisessa tai suuren yksityisen ketjun päiväkodissa johtajalla on usein johdettavanaan monta päiväkotia, eikä työntekijöillä usein ole valtuuksia päättää esimerkiksi siitä, millaisia tarvikkeita päiväkotiin hankitaan. Pienessä yksityisessä päiväkodissa johtaja on lähellä, ymmärtää lasten ja henkilökunnan tarpeet paremmin ja toimintaa voidaan järjestää joustavammin. Oman päiväkotimme keskeiset arvot, lapsen hyvinvointi, rauhallinen arki, turvallinen ilmapiiri, lasten osallisuus ja oikeudenmukaisuus ovat muodostuneet nimenomaan eettisten pohdintojen ja dialogisten kehittämiskeskustelujen perusteella.

Kehittämistyömme eettisenä ohjenuorana olemme pitäneet Lastentarhanopettajan ammattieettisiä ohjeita, joiden keskeisenä lähtökohtana ovat Yhdistyneiden kansakuntien Ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus ja Suomen perustuslain perusoikeusluku (Lastentarhanopettajan ammattietiikka 2005, 2).

Olemme arvioineet omaa toimintaamme lastentarhanopettajan tehtävissä ja pohtineet paljon omaa osuuttamme työyhteisön ja asiakkaiden hyvinvoinnin edistämiseen. Olemme huomanneet, että omalla toiminnalla ja puheeksi ottamisella on suuri vaikutus työyhteisön hyvinvointiin ja sitä kautta myös lasten hyvinvointiin. On tärkeää

kyseenalaistaa tai ihmetellä päiväkodeissa jo olemassa olevia toimintamalleja, saadakseen niihin perustellut vastaukset tai vaihtoehtoisesti aloittaa muutosprosessi toimimattomien käytäntöjen muuttamiseksi.

Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjaamamme asiat ovat lähtöisin Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteista sekä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen perustuvasta tutkimustiedosta ja kirjallisuudesta. Lähteinä käytimme useiden suomalaisten varhaiskasvatustutkimuksen asiantuntijoiden julkaisuja sekä eri yliopistojen julkaisemaa tutkimustietoa. Arvioimme lähteitämme tiedonlähteen auktoriteetin ja tunnettavuuden, lähteen iän ja laadun sekä uskottavuuden perusteella (Vilka & Airaksinen 2003, 72).

Kehittämistyötämme ovat ohjanneet eettisten ohjeiden ja tutkimustiedon ohella omat ajatuksemme hyvästä, lapsilähtöisestä, lämmön ja ilon ilmapiirissä tuotetusta varhaiskasvatuksesta. Yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmat ovat usein hyvin samankaltaisia, kuten Itä-Helsingin yksikkökohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia pro gradu-tutkielmassaan verrannut Mervi Tähtinen ilmaisee; *”Yksikkökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat eroavat toisistaan vain vähän. Tärkein erottava tekijä on päiväkodin nimi, sillä oikeastaan nimeä vaihtamalla ja paikan kuvausta hieman muuttamalla suunnitelma voisi olla lähes minkä tahansa päiväkodin yksikkövasu.”*

Kehittämistyössämme kiinnitimme erityisesti huomiota siihen, että Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelmasta ilmenisi millaisia pedagogisia valintoja toiminnan järjestämisessä on tehty ja miten Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa esitetyt asiat näkyvät Hulivilin lasten arjessa.

6.3 Jatkokehittämisideat

Yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman kehittäminen tulisi olla päiväkodin koko työyhteisön yhteinen projekti, jotta kirjatut asiat siirtyisivät myös käytäntöön ja jokainen työntekijä osaisi kertoa, millaiset arvot työtä ohjaavat ja miten päiväkodissa toteutettava pedagogiikka näkyy lasten arjessa. Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelman on tarkoitus toimia toiminnan käynnistämisen runkona ja pohjana keskustelulle tulevien työntekijöiden kanssa. Päiväkodin työtapojen kehittäminen vaatii toistuvaa ja suunnitelmallista arviointia, ja päiväkodin oma varhaiskasvatussuunnitelma on hyvä pohja varhaiskasvatustyön kehittämiseksi työyhteisössä.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.
- Alila, K. 2013. Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu. Tampere: Tampere University Press
- Alila, K.; Eskelinen, M.; Estola, E.; Kahiluoto, T.; Kinos, J.; Pekuri, H-M.; Polvinen, M.; Laaksonen, R. & Lamberg, K. 2014. Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Erkkilä, R., Sälpäkivi, E. & Sälpäkivi, K. 2005. Onni ja Ilona. Päiväkodin perustamissuunnitelma. Diakonia ammattikorkeakoulu, Järvenpää. Viitattu 5.11.2016. Saatavilla myös osoitteessa: http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Jarvenpaa2005/ErkkilaRiikkaSalpakiviEeroSalpakiviKatja2005.pdf
- Heiske, P. 2005. Hyvinvointia työyhteisöön. Helsinki: Yrityskirjat.
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, H., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hujala, E. & Turja, L. (toim.) 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hujala, E.; Heikka, J. & Halttunen, L. 2011. Johtajuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 287 – 299.
- Hujala, E.; Puroila, A-M.; Parrila, S.; & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Vantaa: Edufin.
- Hujala, P.; Parrila, S.; Lindberg, P.; Nivala, V.; Tauriainen, L. & Vartiainen, P. 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulu: Oulun yliopisto.
- Huovinen, E. & Rovio, E. 2010. Toimintatutkija kentällä. Teoksessa Heikkinen, H.; Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 3. korj. painos. Helsinki: Kansanvalistusseura, 94-113.
- Iivonen, E. 2016. Lapsen näkemyksiä on kunnioitettava. Mannerheimin lastensuojeluliiton jäsenlehti 3/2016. 20-21.
- Inkereen päiväkodin varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma. Viitattu 7.11.2016. <http://docplayer.fi/7817196-Inkereen-paivakodin-varhaiskasvatusja-esiopetussuunnitelma.html>
- Järvinen, M.; Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Kaleva 2016. Yksityinen päivähoito yleistyy suurissa kaupungeissa – Oulussa osuus jo yli kolmannes. Viitattu 20.10.2016. www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/yksityinen-paivahoito-yleistyy-suurissa-kaupungeissa-oulussa-osuus-jo-yli-kolmannes/723053/
- Karila, K. 2013. Ammattilaiskuvopuolvet varhaiskasvatuksen pedagogiikan toteuttajina ja kehittäjinä. Teoksessa Karila, K. & Lipponen, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino, 9-29.

- Karvonen, J. 2010. Laadunhallinta opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2007. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Helsinki: THL.
- Kinos, J. 2001. Lapsilähtöinen varhaiskasvatus. Teoksessa Hujala, E. (toim.) Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Tampere: Varhaiskasvatus 90 Oy, 1-57.
- Koivula, Merja 2010. Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kokljuschkin, M. 2001. Unelmien päiväkotii. Helsinki: Tammi.
- Kronqvist, E. 2011. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 13-30.
- Kurki, L. Kansalainen persoonana yhteisössään. Teoksessa Kurki, L. & Nivala, E. (toim.) 2006. Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampere University Press.
- Kuusikko-työryhmä 2016. Kuuden suurimman kaupungin lasten päivähoidon palvelut ja kustannukset vuonna 2015. Viitattu 21.10.2016. www.kuusikkokunnat.fi> verrattavat palvelut ja raportit> lasten päivähoito> raportit> päivähoito 2015
- Lastentarhanopettajan ammattietiikka 2005. Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto.
- Lipponen, L. 2011. Tutkiva oppiminen varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 31-38.
- Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2010. Lapselle hyvä päivä tänään -näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Helsinki: Pedatieto.
- Niikko, A. 2001. Esiopetuksen pitkä taival. Joensuu: Joensuu University Press
- Nivala, E. & Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013, vol. 14
- Nummenmaa, A.R.; Karila, K.; Joensuu, M. & Rönholm, R. 2007. Yhteisöllinen suunnittelu päiväkodissa. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Ojanen, E. 2011. Arvot, tosiasiat ja sivistys. Teoksessa Jantunen, T. & Ojanen, E. (toim.) Arvot kasvatuksessa. Helsinki: Tammi, 7-16.
- Opas, M. 2013. Yhteisöllinen kasvattajatiimi. Teoksessa Marjanen, P.; Marttila, M. & Varsa, M. (toim.) Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus, 141-164.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Viitattu 4.8.2016. www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/varhaiskasvatus/index.html
- Opetushallitus 2016a. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Viitattu 29.7.2016. www.oph.fi> säädökset ja ohjeet> opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet>esiopetus.
- Opetushallitus 2016b. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 luonnos. Viitattu 3.9.2016. www.oph.fi> säädökset ja ohjeet> opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet> varhaiskasvatus> perusteet> varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.

Opetushallitus 2016c. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Viitattu 22.10.2016. www.oph.fi> säädökset ja ohjeet> opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet> varhaiskasvatus> perusteet> varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.

Pixabay 2016. Viitattu 18.11.2016. www.pixabay.com

Pääjoki, T. 2011. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 109-121.

Pönkkö, A. & Sääkslahti, A. 2011. Liikkuva lapsi. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 136-150.

Raula, T. 2013. Yksityisen päiväkodin perustaminen. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 5.11.2016. Saatavilla myös osoitteessa: www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/55775/Tiina%20Raula.pdf?sequence=1

Rodd, J. 2013. Leadership in early childhood. The pathway to professionalism. 4th edition. Berkshire: Open University Press.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön – opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Sitra 2016. Palveluseteli päivähoitossa. Viitattu 20.10.2016. www.sitra.fi/julkaisut/Selvityksi%C3%A4-sarja/Selvityksi%C3%A4%2017.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Helsinki: Edita Prima Oy.

Stakes, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Helsinki: Stakes.

Suomen varhaiskasvatus ry. Turja, L. & Fonsén, E. (toim.) 2010. Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Professori Eeva Hujalan matkassa. Tampere: Juvenes Print.

Talouselämä 2016. Yksityiset päiväkodit lähtivät liitoon. Viitattu 21.10.2016. www.talouselama.fi/uutiset/yksityiset-paivakodit-lahtivat-liitoon-6573149

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016. Viitattu 3.11.2016. www.thl.fi> Aiheet> Hyvinvointi- ja terveyserot> Eriarvoisuus> Hyvinvointi> Osallisuus

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016. Viitattu 2.11.2016. www.thl.fi> Käsikirjat> Lastensuojelun käsikirja > Työprosessit> Lapsen osallisuus

THL 2016. Viitattu 4.8.2016. www.thl.fi> aiheet> lapset, nuoret ja perheet> lait ja oppaat> varhaiskasvatusta koskevat oppaat> vasu-asiakirja

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampere University Press.

Tähtinen, M. 2011. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja kasvatuskumppanuus yksikkökohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Varhaiskasvatustieteen pro gradu - tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Unicef 2016. Viitattu 7.9.2016. www.unicef.fi> lapsen oikeudet> mikä on lapsen oikeuksien sopimus

Uusyrittäjäkeskus 2016. Viitattu 3.8.2016. www.perustamisopas.fi> Perustamisopas alkavalle yrittäjälle

Varhaiskasvatustilaki 8.5.2015/580.

Varhaiskasvatussuunnitelma Päiväkoti Sinilintu. Viitattu 7.11.2016.
www.salo.fi/attachements/2013-01-14T13-34-38374.pdf

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Yle 2013. Päivähoito yksityistyy vauhdilla. Viitattu 21.10.2016. <http://yle.fi/uutiset/3-6763819>

Päiväkoti Hulivilin varhaiskasvatussuunnitelma

Toiminta-ajatus ja arvot

- järjestää laadukasta lapsilähtöistä varhaiskasvatusta kodinomaisessa ilon ja lämmön ilmapiirissä.
- Arvojamme ovat lapsen hyvinvointi, rauhallinen arki, turvallinen ilmapiiri, aikuisen läsnäolo, lasten osallisuus ja oikeudenmukaisuus.

Päiväkodin toimintakulttuuri

- Leikki on lapsen tärkein kehitystehtävä, siinä lapsi harjaantuu niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisestikin. Huvilissä mahdollistetaan lapselle monipuolinen ja pitkäkestoinen leikki.
- Huvilissä arvostetaan rauhallista ja toimivaa arkea. Toimimme paljon pienryhmissä, jotta jokainen lapsi saa leikkirauhan ja riittävästi aikuisen huomiota.
- Läsnä oleva aikuinen luo Huvilissä turvallisen ilmapiirin. Aikuinen asettaa rajat ja seisoo sanojensa takana. Kiusaamiseen puutumme heti.
- Lapset osallistuvat päiväkodissamme toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Huvilissä ollaan kiinnostuneita lasten ajatuksista ja ideoista ja toimintaa suunnitellaan lapsilähtöisesti.
- Huvilissä kaikkia lapsia kohdellaan tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti.

Lapselle ominainen tapa oppia

Leikkiminen

- Leikki on lasten tärkein kehitystehtävä. Lapset oppivat parhaiten omassa leikkiympäristössään, joten Huvilissa aikuiset osallistuvat aktiivisesti lasten leikkeihin. Huvilin aikuiset ovat leikissä aidosti läsnä ja tarttuvat mahdollisiin oppimistilaisuuksiin. Aikuiset antavat lapsille leikkeihin uusia ideoita ja auttavat siten leikkiä kehittymään.
- Huvilissa lapsilla on aikaa leikkiä. Aikuinen seuraa ja ohjaa tarvittaessa leikkiä eteenpäin. Aikuinen on samassa tilassa lasten leikkiessä ja kyselee heiltä leikistä, silloin hänen on myös helpompi havainnoida lasten toimintaa, huomata mahdolliset ristiriitatilanteet ja puuttua niihin ennen kuin ne muuttuvat hankaliksi. Aikuisen läsnäolo tuo lapsille turvallisuuden tunteen.

Tutkiminen

- Tutkiva ihmettely on lapsille luontainen tapa tyydyttää uteliaisuuttaan ja kokea osallisuutta ympäröivään maailmaan ja yhteisöönsä. Huvilissa asioita tutkitaan ja ihmetellään yhdessä päiväkodin aikuisten kanssa ja lasten kysymyksiin haetaan vastauksia.
- Aikuiset osoittavat lapsille ihmettelemisen arvoisia asioita, kuten oravan syömää käpyä tai puusta tippuneita lehtiä ja siten aktiivisesti hyödyntävät arjen oppimistilanteet. Yhdessä arjen hoitotilanteissa voidaan ihmetellä myös pieniä varpaita tai erilaisia ääniä.

Liikkuminen

- Huvilissä on liikkumaan innostava piha, jossa leikki- ja liikuntavälineet ovat lasten ulottuvilla. Lelubarasto on lasten valtakunta, ja lapset saavat hakea varastosta välineitä vapaasti. Lapsia ohjataan viemään leikkivälineet omille paikoilleen ennen pihalla lähtöä ja palauttamaan välineitä, kun leikki vaihtuu.
- Huviliin aikuiset ovat aktiivisesti pihalla mukana lasten leikeissä ja auttavat heitä pihan eri leikkipaikoilla ja leikkivälineiden käytössä.

- Päiväkoti Huvilissä jokaisella ryhmällä on käytössään sisäliikuntatila, jossa lapset saavat mahdollisuuden myös vauhdikkaaseen leikkiin. Eri ryhmien lapset voivat käyttää halutessaan samaa salitilaa. Yhdessä sovitaan, millaisissa pienryhmissä saliin mennään. Samalla lapset saavat leikkiä toisen ryhmän lasten kanssa, jolloin mahdollistetaan uusien kaverisuhteiden syntyminen ja lapset oppivat ottamaan toisiaan huomioon.

- Huvilivissä turhat kiellot ja säännöt on poistettu rajoittamasta liikuntaa ja lapset saavat juosta ja liikkua omien taitojensa mukaan. Myös sisätiloissa on mahdollisuus juosta, kiipeillä ja hyppiä. Jos lapsi on selvästi kiinnostunut tekemään jotain, johon hänen taitonsa eivät vielä välttämättä riitä, aikuinen auttaa ja ohjaa häntä aktiivisesti. Aikuisten tehtävä on huolehtia lasten turvallisuudesta.

- Lapsille opetetaan viikoittain uusi liikunta- tai perinneleikki, jota leikitään yhdessä. Jokaisesta ryhmästä vuorollaan yksi aikuinen opettelee ja opettaa koko talon lapsille uuden leikin. Aikuiset osallistuvat aluksi leikkiin, jotta lapset oppivat sen ja alkavat itse myöhemmin leikkiä leikkejä omaehtoisesti.

Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen

- Lapset tutkivat uteliaasti maailmaa kaikilla aisteillaan ja tekevät aistihavaintojensa pohjalta luovia toiminnallisia ratkaisuja. Musiikilliset, kuvalliset, tanssilliset ja draamalliset toiminnot, kädentaidot sekä kirjallisuus antavat mahdollisuuden kokea mielikuvitusmaailman, jossa kaikki on mahdollista.

- Huvilissä lauletaan ja luetaan joka päivä. Laulut ovat luonnollinen osa päivärytmiä. Aamupiirissä ja pukemis- ja siirtymätilanteissa lauletaan lapsille tuttuja lauluja ja päivälevolla soitetään rauhoittavaa musiikkia ja luetaan satuja.
- Roolivaatteet, soittimet, piirustus- maalaus- ja askartelutarvikkeet ovat aina lasten saatavilla ja taidetta tehdään viikoittain yhdessä.
- Huvilissä taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen tulee näkyväksi musiikkimaalauksena, leivontana, satuhierontana ja metsäseikkailuina. Toimintaa suunnitellaan lasten kanssa yhdessä heidän toiveidensa pohjalta.

Kasvun ja oppimisen tukeminen

Oppimisympäristö

- **Hulivilin tilat on suunniteltu lasten tarpeisiin ja niitä muokataan lasten kehityksen ja mielenkiinnon mukaan. Kotileikkihuone voidaan lasten mielenkiinnon mukaan muuttaa esimerkiksi satuhuoneeksi, metsähuoneeksi tai rakenteluhuoneeksi.**
- **Jokaisella ryhmällään on käytössä myös pienryhmätoimintaan soveltuvat tilat, jossa lapsilla on mahdollisuus rauhalliseen työskentelyyn.**

- ▶ Lapset tutustuvat päiväkodin lähiympäristöön tekemällä erilaisia retkiä lähimetsään, kirjastoon, museoihin, liikuntapaikkoihin, lähipuistoihin ja muihin lapsille merkityksellisiin läheisiin paikkoihin.

- ▶ Välineet ja tarvikkeet ovat lasten saatavilla. Jokaiselle välineelle on oma paikkansa ja laatikoihin on merkitty kuvalla, sekä tekstillä mikä kuuluu mihinkin. Hulivilissä lapsille opetetaan välineiden käyttöä ja niistä huolehtimista. Lapset saavat itse hakea haluamansa tarvikkeet ja palauttaa ne huollettuihin omille paikoilleen. Aikuiset tarkistavat välineet lasten jäljiltä ja palauttavat tarvittaessa lasten mieleen, miten tarvikkeista huolehditaan ja miten niitä käytetään.

Vuorovaikutuksen ja kielenkehityksen tukeminen

- Lasten ja aikuisten väliset suhteet ovat lapsen kehityksen kannalta merkityksellisiä. Siksi Huvilissa kiinnitetään erityistä huomiota rennon kasvatusilmapiirin luomiseen. Myös aikuisten väliset suhteet ovat tärkeitä, sillä ne heijastuvat lasten toimintaan.

- Lapsille puhuttaessa mennään samalle tasolle lapsen kanssa ja katsotaan häntä silmiin.
- Kasvattajat huolehtivat kiireettömän ilmapiirin luomisesta.
- Lasten aloitteisiin reagoidaan.
- Jokainen lapsi on ainutlaatuinen.

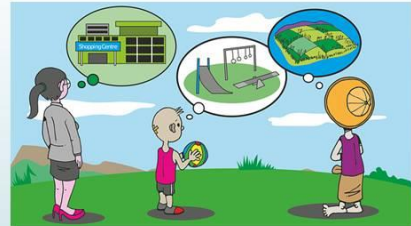

- Lapsille luetaan satuja ja tarinoita päivän eri tilanteissa. Päivän leikkihetkillä lapsilla on mahdollisuus valita kirja, jonka aikuinen lukee ääneen. Halutessaan myös muut lapset voivat tulla kuuntelemaan satua tai tarinaa.
- Kirjat ovat lasten saatavilla ja niistä voidaan yhdessä etsiä tietoa ja niitä käytetään aktiivisesti hyödyksi erilaisissa oppimistilanteissa. Kielenkehitystä tuetaan myös lukemalla lapsille lepohetkillä satua tai tarinaa, näin kirjoitetun tekstin kuuleminen on luonnollinen osa jokaisen lapsen päivää.

Osallisuuden tukeminen

- Huvilivissä aikuiset ovat kiinnostuneita lasten ajatuksista. Lapset eivät ole ainoastaan kasvatuksen kohteita, vaan oman oppimisensa aktiivisia toimijoita. Asioita tehdään yhdessä ja lasten näkökulma huomioidaan kaikessa toiminnassa.
- Lapsia haastatellaan ja havainnoidaan, jotta saadaan selville heidän mielenkiinnon kohteitaan ja leikissä usein toistuvia asioita. Lapset saavat itse toteuttaa kulloistakin teemaa haluamallaan tavalla.
- Henkilökunta miettii aktiivisesti keinoja lasten mielipiteen selvittämiseksi ja toteuttamiseksi.
- Lapset suunnittelevat toimintaa.

Yhteisöllisyys, tasa-arvoinen kasvatus ja kulttuuri

- Lapset rakentavat omaa identiteettiään, omaksuvat vertaiskulttuurin sekä harjoittelevat sosiaalisia ja vuorovaikutustaitojaan yhteisöihin osallistumisen kautta.
- Huvilissä jokaisen perheen erilaisuutta kunnioitetaan ja perheiden toimintatavoista ollaan kiinnostuneita. Lapset saavat kertoa omasta perheestään ja itselleen tärkeistä asioista.
- Sosiaalisia taitoja opetellaan yhdessä toimimalla erilaisissa pienryhmissä, ja lasten tunnetaitoja vahvistetaan satujen ja kuvien avulla.
- Huvilissä lapsia ohjataan kunnioittamaan erilaisia katsomuksia ja kulttuureita yhteistyössä vanhempien kanssa. Kaikilla lapsilla on yhdenvertainen oikeus tasa-arvoiseen kasvatukseen ja jokaisen lapsen kulttuuritaustaa kunnioitetaan.

Kasvatuskumppanuus

- Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja kasvattajien tietoista sitoutumista lasten kasvuun, kehitykseen ja oppimisen tukemiseksi. Huvilissä vanhempien kanssa vaihdetaan kuulumiset päivittäin.
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta pidetään vanhempien kanssa vuosittain keskustelu, jonka tarkoituksena on saada mahdollisimman paljon tietoa perheestä ja heidän tavoistaan tehdä asioita. Lapsi voi myös halutessaan osallistua keskusteluun.
- Vanhemmat ovat mukana varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa ja yhdessä henkilökunnan kanssa lapselle asetetaan tavoitteita ja mietitään keinoja, joiden avulla niihin päästään. Huvilisiin aikuiset kunnioittavat vanhempia oman lapsensa asiantuntijoina.

Laatu ja toiminnan kehittäminen

- Päiväkodissa laatutyön ja siihen liittyvän arvioinnin tavoitteena on toiminnan kehittäminen ja laadukkaan toiminnan ylläpitäminen.
- Huvillassa toiminnan kehittämiseen osallistuvat päiväkodin aikuisten lisäksi lapset ja heidän vanhempansa.
- Lapsille ja heidän vanhemmilleen tehdään puolivuositain kysely, jossa he arvioivat omasta näkökulmastaan toimintaa, ja antavat toiminnasta palautetta ja kehitysehdotuksia.
- Vanhempainilloissa keskustelemme yhdessä menneestä ja tulevasta toiminnasta.

- ▶ Päiväkodin aikuisille järjestetään puolivuositain kehittämisspäivä, jossa arvioidaan mennyttä kautta ja suunnitellaan tulevaa toimintaa. Henkilökunnan hyvinvointi on tärkeä osa päiväkodin ilmapiiriä. Huvivilin tavoitteena on, että koko henkilökunta viihtyy työssään ja tulee hyvin toimeen toistensa kanssa.
- ▶ Henkilökunnan hyvinvoinnista huolehditaan järjestämällä erilaisia toiminnallisia virkistysiltoja. Päiväkotimme haluaa tukea aikuisten hyvinvointia myös tarjoamalla työntekijöilleen mahdollisuuden käyttää kulttuuriseteleitä.

Lisäpalvelut perheille

- ▶ Päiväkotimme on auki kello 7-17, tarvittaessa joustamme kuitenkin vanhempien työaikojen mukaan klo 6-18.
- ▶ Lapsen ja perheen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että vanhemmat huolehtivat myös itsestään, joten haluamme tarjota vanhemmille mahdollisuuden tuoda lapsensa ilta/yöhoitoon joka kuukauden ensimmäisenä perjantaina.

Muistio

Päivämäärä: 8.3.2016

Aihe: Suunnittelupalaveri

Läsnä: Jaana Lehtola, Tiina Salokannel

Suunnittelupalaverissa tavoitteena määrittää kehittämistyön tavoite sekä tehtävä ja sopia aikatauluista sekä työnjaosta.

Tavoitteena tehdä suunnitelma yksityisen päiväkodin perustamisesta. Tutustuimme aiempiin opinnäytetöihin, jotta hahmottaisimme paremmin oman työmme sisältöä ja rakennetta. Päätimme perehtyä tarkemmin opinnäytetyöhön Onni ja Ilona. Päiväkodin perustamissuunnitelma. (Erkkilä, R., Sälpäki, E. & Sälpäki, K. 2005).

Tehtäväksi määrittyi yksityisen päiväkodin perustamiseen liittyvien asioiden selvittäminen sekä oman päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen. Päätimme pohtia uudelleen liiketoimintasuunnitelman tekemistä, onko se tarpeellinen?

Toimijoiksi määriteltiin harjoitteluiden henkilöstö sekä esimiehet. Menetelmiksi valittiin kehittämispäiväkirja, muistiot palavereista sekä dialoginen kehittämiskeskustelu.

Pohdimme myös mikä tekee omasta päiväkodistamme erityisen, mikä erottaa sen muista yksityisistä päiväkodeista.

Muistio

Päivämäärä: 15.5.2016

Aihe: Työtehtävien jakaminen

Läsnä: Jaana Lehtola, Tiina Salokannel

Jaana aloittaa yrityksen perustamiseen liittyviin asioihin perehtymisen, koska aloittaa yrittäjyyden kipinä kurssin 16.5.2016. Tiina aloittaa varhaiskasvatussuunnitelman tietoperustan keräämisen. Jaana aloittaa kirjoittamaan prosessin kuvausta.

Oman päiväkodin erityisyydeksi päätettiin valita pidempi hoitoaika (klo 6-18), jotta päiväkotimme pystyy vastaamaan paremmin pidennettyjä työaikoja tekevien vanhempien tarpeisiin. Pohdimme myös mahdollisuutta tarjota kerran kuukaudessa yhden yön viikonloppuhoitomahdollisuuden (Joka kuukauden ensimmäisenä perjantaina?).

Muistio

Päivämäärä: 8.6.2016

Aihe: Työn sisällön kehittäminen

Läsnä: Jaana Lehtola, Tiina Salokannel

Päiväkodin nimeksi päätettiin Päiväkotihulivili, joka kuvastaa mielestämme rentoa ja lapsilähtöistä toimintaa.

Päätimme keskittyä työssämme varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen, koska emme halua sitoa päiväkotiamme mihinkään tiettyyn kuntaan. Laadimme työllemme sisällysluettelon, jonka pohjalta jatkamme työmme teoriaosuuden kirjoittamista.

Teoriaosuus jakautuu kahteen osioon, päiväkodin toimintaa kuvaavaan kappaleeseen, joka sisältää varhaiskasvatusta keskeisesti ohjaavat lait ja varhaiskasvatussuunnitelman, päiväkotimme toiminta-ajatuksen sekä arvot, päiväkodin laatutekijät sekä johtamiseen ja työyhteisöön liittyvät asiat. Toisessa osiossa keskitymme lapsen kasvuun, kehitykseen sekä oppimiseen, joka sisältää varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, lapsen kasvua ja kehitystä ohjaavia tekijöitä, lapselle ominaisen tavan oppia sekä kasvun ja oppimisen tukemisen.

Jaoimme teoriaosuuden kahteen, Tiina keskittyy päiväkodin toiminnan suuntaviivat-kappaleeseen ja Jaana keskittyy Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen-kappaleeseen. Molemmat kirjoittavat prosessin kuvausta sekä menetelmien kuvausta.